

U



mer

revue pre duchovný život.

OBSAH:

Ročník II.

1942.

Číslo 4.

Anjelov: Omrvinky z poslednej večere 145.
Lagrange: Kristovo víťazstvo nad smrťou 146.
Müller: Božie navštívenia 157. Soukup: Pútnik
s človekom 161. Beňuška: Eucharistické učenie
svätého Pavla 169. Bošković: Umenie a morál-
ka 175. Lacko: Mužné kresťanstvo 180. Do vý-
šav 185. Život 187. Literatúra 191.

Odpoveď pánu f. na poznámky v marcovom čísle Kultúry. Čudujeme sa, že taký hlboko mysliaci pracovník z Kultúry nepochopil, že poznámky „neznámeho“ tridsiatnika uverejnili sme preto, aby sa o nich rozpriadla debata. Každý pochopil, že to nie je redaktorova mienka (viď poznámku v Smere II, 3, 135), len pán f. nie. Ale tu nejde o riešenie nejakých problémov, ako to rozhorčene píše pán f. Z listu, ktorý mi pán f. poslal, je nad slnko jasnejšie, že ide o číročné osobné veci, ktorým by som nikdy nebol uveril, keby ma o tom pán f. nebol presvedčil. Ide o osoby, nie o duchovné problémy; to nech si každý uvedomí, a potom ľahko si vysvetlí rozohňovanie pána f. — A napokon, Smer nie je na bezduché rozohňovanie, ale na také, ktoré vyplýva z disciplinovaného rozumu, osvieteného vierou. — Dr. Müller.

Dary na študentský tlačový fond: J. E. Dr. Karol Kmeľko, biskup nitriansky, 500 Ks; F. Baumgartner, kaplán, Topoľčany, 40 Ks; A. Reháková, Trenčín, 35 Ks; M. Martincová, Banská Bystrica, 34 Ks; prof. Dr. A. Paldan, Kys. Nové Mesto, 30 Ks; Ondrej Štiavnický, okresný náčelník, Trenčín, 24 Ks; Dr. Andrej Csálády, Trenčín, 20 Ks; Št. Nipča, kaplán, Senica, 20 Ks; A. Hrabovec, Veľká Bytča, 4 Ks; V. Magnusek, riaditeľ, Nitra, 4 Ks; J. Halmeš, Trenčín, 14 Ks; A. Hodičková, Sp. Belá, 10 Ks; Dr. V. Bucko, Bratislava, 4 Ks; K. Hlinková, Ružomberok, 20 Ks; K. Kaučarik, dekan, Tvrdošín, 4 Ks; J. Dačo, farár, Likavka, 14 Ks; N. Sarková, Nemšová, 8 Ks; J. Gáplovský, kaplán, Predmier, 14 Ks; Anna Karešová, Bratislava, 8 Ks; M. Sztrechayová, Trenčín, 4 Ks; J. Hanko, kaplán, Krásno n/Váh., 4 Ks; Dr. J. Csillagi, Trenčín, 14 Ks; Dr. P. Bukový, Banská Bystrica, 14 Ks; J. Podoba, statkár, V. Ostratice, 14 Ks. — **Darcom Pán Boh zaplať!**

S M E R, revue pre duchovný život. Vydávajú trencianski dominikáni. Zodpovedný redaktor Dr. I. Müller. Používanie novinových známok povolene výmerom Min. dopr. a ver. prác, rezort poštový v Bratislave pod. čísl. 144.487-III/1-1940. Dozorný pošt. úrad Trenčín. — Tlač: V. Celko, Trenčín.

REDAKTOR: prof. Dr. Inocent Müller, OP.

SPOLUREDAKTOR: P. Aquinas M. Gabura, OP.

SPOLUPRACOVNÍCI: P. Mag. Dr. Metod Habáň, OP; univ. prof. P. Mag. Garrigou-Lagrange, OP, Rím; univ. prof. Dr. P. Mag. Gašpar Friethoff, OP, Fribourg; prof. P. Emilián Soukup, OP; univ. prof. Dr. Jozef Búda; univ. prof. MUDr. Jozef Babor; univ. prof. MUDr. Alojz J. Chura; P. Vojtech Müller, OP; Dr. Pavol Beňuška; prof. Dr. Anton Šurjanský; prof. Dr. Max. Chladný Hanoš; JUDr. Juraj Rajec; Dr. Ivan Mastylak, CSSR; prof. Ján Haranta.

Redakcia a administrácia: Trenčín, Nám. sv. Anny 1.
Telefon Trenčín 116.

Časopis vychádza prvého každého mesiaca okrem prázdnin. Závierka čísla do 5. v mesiaci. Predplatné na rok 36.50 Ks. Bohoslovci a študenti 25 Ks. Pre Maďarsko 8 Pengő. Číslo šeku revue Smer 6181.

DO TOHTO ČÍSLA VKLADÁME SLOŽENKY. Prosíme čitateľov, aby ich použili na vyrovnanie starších i novších dlžôb. Nezabudnite pripísať, či platíte za prvý alebo druhý ročník. Veľkodušných a zámožnejších prosíme, aby pamätali na našich chudobných študentov, ktorým posielame Smer gratis.

ĎAKUJEME smeristom, ktorí nám získavajú nových odberateľov. Naše hnutie sa vzmáha, prenikáme všade, lebo smeristi chápu svoje apoštolské poslanie a spolupracujú s nami, aby každý inteligent-katolík poznal životnú náuku Krista-Spasiteľa a jej neoceniteľný vplyv na verejný život. Rozširovaním revue Smer pomáhate nám obohacovať duše svojich bližných a pracujete pre vospolné dobro národa.

DRUHÉ VYDANIE knihy **K B O H U** už rozposielame. Objednajte si toto krásne dielo o duchovnom živote v našej administrácii.

Fr. A. M. Anjelov, OP.

OMRVINKY Z POSLEDNEJ VEČERE.

Kým čierňavou sa vkráda zrada,
Láska, čo ľudstvo toľme rada,
široú hĺbočiny rozzevená,
bedárom dáva božské vená.
Nie mamony závet, paláce, ...
lež zisky kríža hodnej pláce,
skryté vo svätom taji chleba,
ktorého biede najvyšš treba.
Čo hojne vyzískala v žití
a čo krvou vymodlila pri smrti,
nežne v oltárnu stúli Sviatosť.
Jej tiché taje ti vravia dosť:
že Láska, ohňom presýtená
a z priehrstia štedro rozperlená,
baží po ľudskom občastnení,
v ktorom chmár zloby pekla neni;
by slávili sme večnú Paschu,
majúc za vrcholné blaho Lásku,
v čarovnom, nevýslovnom sväzku,
sladšom nad všetku rozkoš svelskú.

Kristovo vŕfazstvo nad smrťou.

Univ. prof. P. Mag.

Reginald Garrigou-Lagrange. OP.

Na Turíce, ako Skutky apoštolské¹ vravia, Peter, osvietený a posilnený Duchom Svätým, povedal židom: „Ježiša Nazaretského, vydaného podľa ustálenej vôle a predvídania božieho, pribili ste a usmrtili rukami nespravodlivých. Boh však ho vzkriesil a zbavil bolesti smrti, lebo nebolo možné, aby bol od nej premožený.“ Peter to v nasledujúcich dňoch zasa povedal: „Pôvodcu života ste zabili, ktorého Boh vzkriesil z mŕtvych, čoho sme my svedkami...² Niet v nikom inom spasenie.“³

Takto vzkriesenie javí sa Petrovi a ostatným apoštolom ako konečné potvrdenie viery v Krista. A najprekvapujúcejšie je to, že najväčší Kristovi protivníci to tušili, a bez toho, žeby to boli chceli, podivne slúžili zámerom Prozreteľnosti. A ako pri umučení veľkňaz Kaifáš prorokoval bez toho, aby to bol vedel, a povedal: „Je užitočné, aby jeden človek umrel za ľud“,⁴ tak, ako svätý Matúš⁵ vraví, kniežatá kňazské a farizeji rozpamätali sa, že Ježiš povedal: „Po troch dňoch zasa vstanem“,⁶ „a zapečatili kameň a opevnili hrob strážou“.⁷ To sú tí strážcovia, tí vojaci, čo sa pri zmŕtvychvstaní zdesili, keď videli anjela, ktorý zostúpil s neba,⁸ a čo zvestovali kniežatám kňazským, čo sa stalo.⁹

Spasiteľovo zmŕtvychvstanie bolo rozhodu-

¹ 2, 23.

² Tamže 3, 15.

³ 4, 12.

⁴ Ján 18, 14 a 11,
51.

⁵ Mat. 27, 66.

⁶ Tamt. 27, 63.

⁷ 27, 66.

⁸ 28, 4.

⁹ 28, 11.

júcim znamením jeho božského poslania. Peter a apoštolovia ustavične to tvrdili.

Aj svätý Pavol píše okolo 55. roku: „Odo-
vzdal som vám predne, čo som aj prijal, že
Kristus umrel za naše hriechy po-
dľa Písem; a že bol pochovaný a vstal z mŕt-
vych tretieho dňa podľa Písem; a že zjavil sa
Kefasovi a potom jedenástim. Potom zjavil sa
vyše päťsto bratom spolu, z ktorých mnohí až
dosiaľ žijú, ale niektorí usnuli. Potom zjavil sa
Jakubovi, neskoršie všetkým apoštolom. Ale
naposledy zo všetkých ako nedochôdcafu zja-
vil sa aj mne... Ale či ja, či oni, tak kážeme,
a tak ste uverili.”¹⁰ Potom svätý Pavol pridáva:
„A keď Kristus nevstal z mŕtvych, teda márne
je naše kázanie...; ba ukázali by sme sa aj
ako kriví svedkovia... A keď Kristus
nevstal z mŕtvych, márna je vaša
viera, lebo ste ešte vo svojich
hriechoch.”¹¹

Co chce svätý Pavol povedať týmito po-
slednými slovami? Chce povedať, že v tom
prípade naša viera vo vzkrieseného Krista,
viera, ktorá je koreňom ospravedlnenia,¹² je
márna a klamavá, a že preto ani hriechy nám
neboli odpustené.

Chce tiež povedať, že, ako vraví svätý Ján
Zlatoústy, ak Kristus nevstal z mŕt-
vych, nemáme záruku, že Boh pri-
jal jeho smrť ako vykúpenie. Teda
nič nie je urobené, dielo spásy ešte treba
uskutočniť.¹³

Aby sme hlbšie vnikli do týchto slov svä-
tého Pavla, ako ich rozumel svätý Ján Zlato-
ústy a po ňom početní vykladači, pripomeňme
najsamprv, čím nám má byť viera v Krista
pre spasenie; potom pochopíme, ako jeho ví-
fazstvo nad smrťou je veľkým znakom jeho
vífazstva nad hriechom a nad duchom zla.

¹⁰ 1 Kor. 15, 3—11.

¹² Rim. 4, 25.

¹¹ Tamt. 15, 14—18.

¹³ PG 61, 335.

Ako treba veriť v Kristovo víťazstvo nad hriechom?

Po jestvovaní Boha, pôvodcu milosti a najvyššieho odplatiteľa,¹⁴ máme veriť, že Ježiš, Syn Boží, je Spasiteľ, „Baránok Boží, ktorý sníma hriechy sveta“.¹⁵ Žijou vierou načim veriť v pravdivosť jeho slov: „Poďte ku mne všetci, ktorí sa ustávate a ste obťažaní, a ja vás občerstvím“;¹⁶ občerstvím vaše duše tým, že ich vymaním z hriechu, že im dám život milosti, zárodok večného života.

Tento úkon viery mal by byť v nás nielen ako bádateľská istota bez vplyvu na život, ale ako hlboké a ustavičné presvedčenie, ktoré pretvára všetko, čo máme každý deň robiť alebo trpieť. Tento úkon viery často ostáva v nás veľmi slabý. Ak uprostred svojich útrap ostávame mdlí, stiahnutí do seba, toho príčinou je, že nemáme dosť viery a dôvery v Ježiša Krista, nášho Spasiteľa.

Apoštolovia prví pocítili niekoľko dní pred Turícami svoju slabú vieru; Pán im raz povedal za búrky na Genezaretskom jazere: „Čo ste bojzliví, maloverní.“¹⁷ Svoju slabosť ešte viacej pocítili pri umučení. Bezpochyby uchvátení boli vznešeným učením Majstrovým; videli ho robiť zázraky, vzkriesiť Lazára, vyháňať diablov, kráčať po vodách; traja z nich boli aj pri jeho premenení na Tábore, ale videli ho tiež v Getsemanoch smutného až na smrť, videli ho potupeného, bičovaného, poplúteho, a aj Peter na chvíľu poblúdil, že až tri razy zaprel, že ho pozná.

Treba veriť a bolo načim veriť pod krížom, že umierajúci Ježiš je práve pre svoje umieranie Spasiteľom duší,

¹⁴ Kto pristupuje k Bohu, musí veriť, že je a že tým, ktorí ho hľadajú, je odplatiteľom (Žid. 11, 6).

¹⁵ Ján 1, 29.

¹⁷ Tamt. 8, 26.

¹⁶ Mat. 11, 28.

a to viacej, ako pre svoje reči a zázraky. Umieranie (agónia) značí boj, a Kristovo umieranie bolo veľkým bojom proti zlému duchu, boj, v ktorom Ježiš navždy zvíťazil.

Po poslednej večeri povedal svojim učeníkom: „Dôverujte, ja som premohol svet.“¹⁸ Práve na križi dobyl konečné víťazstvo nad najľahším, najväčším zlom, ktoré je na svete, nad hriechom a nad diablom.

Ale ľudsky povedané, na križi Ježiš sa vidí premožený: jeho dielo, čo synagoga odsúdila, môže sa zdať navždy zničené; jeho, ukrižovaného medzi dvoma zlodejmi, opustil jeho ľud, väčšina učeníkov, ktorí ako by mysleli, že nebesá už nečujú jeho úpenlivé volanie.

Keď zvolal: **Dokonané** je, Mária bezpochyby urobila najväčší skutok viery, aký kedy bol na zemi, ani na minútu neprestala veriť, že jej ukrižovaný Syn bol Spasiteľom všetkých ľudí; v tejto veľkej viere Panny zúčastnily sa sväté ženy, ktoré boli pri nej, aj svätý Ján, kajúci lotor, stotník. Verili, pravda, s rozličným odstupňovaním, že dielo spásy sa dokonalo v tomto zničení Obety, od večnosti vyvolenej, aby miesto nás niesla farchu našich hriechov.

Lež málo bolo tých, čo takto verili v tejto vrcholnej chvíli. Väčšina nemohla sniesť Kristovu smrť: „*Fac ut portem Christi mortem, Daj, aby som sniesol Kristovu smrť*“, vraví sa v *Stabat Mater*.

Treba bolo veriť a vždy načim veriť, že predmet výsmechu, na ktorý hľadeli ako na vývrhek ľudstva, pred ktorým potriasali hlavami a posmievali sa mu, je silou a svetlom duší, je ten, ktorý premohol svet. Treba veriť, že hodina temnot a potupenia je súčasne s vyššieho hľadiska slávnou hodinou spásy, zo všetkých najplodnejšou pre duše.

¹⁸ Ján 16. 33.

Teda, ako to ukazujú slová emauzských učeníkov, v tejto hodine mnohí učeníci pocítovali v sebe, že ochabujú, ako sa to môže stať všetkým vo chvíľach prenasledovania a nenávisťi.

No jednako treba veriť, že Ukrižovaný, ktorý vidí sa celkom premožený, je víťazom nad hriechom, „ten, ktorý sníma hriechy sveta“. Toto víťazstvo, také tajomné, také skryté, má byť potvrdené znamením, hmatateľným a zrejším dôkazom, ktorý vzpružuje dôveru učeníkov.

Božská Prozreteľnosť od večnosti rozhodla, aby týmto zjaveným znamením nebol akýkoľvek zázrak, lež Spasiteľovo zmŕtvychvstanie. Prečo? Pre veľmi hlboké vzťahy medzi hriechom a smrťou. To je jedna z veľkých zjavených právd.

Kristovo víťazstvo nad smrťou je znamením jeho víťazstva nad hriechom.

Svätý Pavol v Liste k Rimanom pripomína, že smrť prišla na svet skrze hriech a že ako Adam bol zástupcom ľudstva na jeho záhubu, tak Kristus je zástupcom a hlavou ľudstva pre jeho spasenie, nevyčerpatelne žriedlo milosti: „Skrze jedného človeka hriech prišiel na tento svet a skrze hriech smrť... Keď pre priestupok jedného mnohí umreli..., keď pre hriech jedného panovala smrť za jedného, omnoho viacej tí, ktorí prijali hojnosť milosti a podarovania a spravodlivosti, kráľovať budú v živote skrze jedného Ježiša Krista... Keď sa rozmnožil hriech, ešte nad to rozhojnila sa milosť.“¹⁹

Svätý Pavol pridáva: „O d p l a t a za hriech je smrť, kým milosť božia je život večný v Kristu Ježišovi, Pánu našom.“²⁰

¹⁹ 5, 12—21.

²⁰ Rim. 6, 23.

V terajšom pláne Prozreteľnosti keby Adam nemal hriech, keby v ňom nebol nesúlady, úpadok, mravné narušenie, ktoré záleží v oddelení duše a Boha, nebol by v ňom úpadok, fyzické narušenie, ktoré záleží v oddelení tela a duše. Smrť je následok a trest za hriech.

Bezpochyby človek je prirodzenosťou ako živočích smrteľný; ale prvý človek skrze milosť dostal pre seba a pre svojich potomkov — keby bol ostal verný Bohu — výsadu nesmrteľnosti. Ako Geneza rozpráva, Pán postavil ho v rozkošnom raji, aby ho obrábal a chránil, a povedal mu: „S každého rajského stromu jedz; ale so stromu poznania dobrého a zlého nejedz, lebo v ktorýkoľvek deň by si s neho jedol, zomrieš.“²¹ To bola len mierna skúška poddanosti, ako Bossuet²² vraví, nepatrná uzda slobodnej vôle, aby mu dal vedieť, že má pána, lež pána plného dobroty.

Diabol zasa povedal: „Nijako nezomriete! Lebo Boh vie, že ktorýkoľvek deň s neho budete jesť, otvorí sa vám oči a budete ako bohovia, poznávajúci dobré aj zlé“,²³ to jest budete sa môcť sami riadiť a nebudete musieť poslúchať. On sám, diabol, povedal: „Nebudem poslúchať!“

Čo sa stalo hneď po hriechu neposlušnosti a pýchy? Ako Písmo sväté hovorí, „hneď otvorily sa im oči“.²⁴ Mali poznanie dobrého a zlého, nie to, ktoré dáva múdro sa riadiť, ale ktoré nie je iné, ako trpká skúsenosť spáchaného zla a jeho veľkého rozdielu s dobrom, so svätosťou, ktorú práve stratili seba a svojim potomkom.²⁵ Videli, ako Pán pravdu hovoril a ako diabol lihal.

²¹ 2, 15—17.

²² *Élévations sur les mystères*, 6 sem., 7 élév.

²³ 3, 5. ²⁴ 3, 7.

²⁵ Tridentský snem vraví: „Adam stratil seba a nám svätosť a pôvodnú spravodlivosť, ktorú od Boha dostal“ (Denz. 789).

Cítili, že ich duša je mŕtva; len čo v pýche okúsila zlo, hneď stratila božský život, priateľstvo s Bohom. Vzdialila sa od Boha, ktorý ju oživoval, a Boh sa vzdialil od nej. Tým stratila vládu nad svojimi vášňami; citlivosť, až dovtedy poddaná správne mu rozumu a vôli, vzbúrila sa, ako vôľa vzbúrila sa proti Bohu. Nakon, keďže duša neostala pod vládou Boha, aj telo prestalo byť pod vládou duše. Duša sa vzdialila od Boha, ktorý ju oživoval, telo zasa malo sa oddeliť od duše, od ktorej má život. Duša zradila božské priateľstvo, preto Boh vzal telu celkom zadarmo dané výsady netrpnosti a nesmrteľnosti. Človek dal prednosť prirodzenosti pred milosťou, preto prirodzenosť ukázala sa v chudobe; ľudské telo činnosťou prirodzených zákonov bolo vystavené nepriazni podnebia, nečas, podrobené bolesti, chorobe a smrti. Dovtedy človek ovládal smrť; teraz ona vládla nad ním. Pán povedal Adamovi: „V pote svojej tváre budeš jesť chlieb, kým sa nevrátiš do zeme, z ktorej si vzatý; lebo prach si a v prach sa navrátiš.“²⁶ To nám Cirkev pripomína na Popolečnú stredu.

Táto telesná smrť, následok a trest za hriech, bola aj jeho symbolom, lebo smrteľný hriech je ako by smrť duše. Po strate života milosti prišla strata telesného života. Hrôza pred smrťou mala by v nás vzbudiť hrôzu pred hriechom, ktorý priviedol smrť na svet.

Pán hneď po páde prisľúbil vykupiteľa, keď hadovi povedal: „Nepriateľstvo položím medzi tebou a ženou, medzi tvojím semenom a jej semenom; ona pošliape tvoju hlavu.“²⁷ Ako to všetky proroctvá bližšie ustaujú, Ježiš nanajvýš predstavuje semeno ženy. Na Veľký piatok stal sa víťazom nad hriechom a diablom. Ale toto skryté víťazstvo, čo vydobyl ten, ktorý sa mohol zdať premožený a ktorý naozaj bol obe-

²⁶ Gen. 3. 19.

²⁷ Tamt. 3. 15.

tou za nás, malo sa ukázať jasným znamením. Tu vidno nadprirodzenú logiku týchto tajomstiev podľa plánu Prozreteľnosti. Nanajvýš sa hodilo, aby týmto zrejmým znamením bolo Spasiteľovo vzkriesenie. Keď smrť je následok hriechu, veľmi sa patrilo, aby Kristovo víťazstvo nad smrťou bolo znamením jeho víťazstva nad hriechom. Inými slovami: Keď Kristus je víťazom nad smrťou, ako to dokazuje jeho zmŕtvychvstanie, je ním preto, že na križi bol víťazom nad hriechom.

Preto svätý Pavol Korinťanom napísal: „Keď Kristus nevstal z mŕtvych, márna je vaša viera, lebo ste ešte vo svojich hriechoch”,²⁸ to jest: nemáme záruku, že Boh prijal jeho smrť ako vykúpenie. A svätý Pavol pripojuje, že Spasiteľovo zmŕtvychvstanie je zárukou nášho budúceho zmŕtvychvstania: „Keďže skrze človeka smrť, skrze človeka i vzkriesenie z mŕtvych. A ako v Adamovi všetci umierajú, tak i v Kristu všetci budú oživení.”²⁹ Ježiš povedal pri Lazárovom hrobe: „Ja som vzkriesenie a život; kto verí vo mňa, bude žiť, hoci by aj bol umrel.”³⁰ A keď prisľúbil Eucharistiu, tri razy opakoval: „Toto je vôľa môjho Otca, ktorý ma poslal, aby každý, kto vidí Syna a verí v neho, mal život večný, a ja ho vzkriesim v posledný deň.”³¹ Táto formula sa viac ráz opakuje v onej Ježišovej reči, ktorý je povolaný spasť nás s telom a s dušou a dať nám účasť na svojom oslávenom živote.

Preto svätý Pavol ešte píše Korinťanom: „Ako najposlednejší nepriateľ zničená bude smrť.”³² A keď toto smrteľné oblečie si nesmrteľnosť, vtedy sa naplní slovo, ktoré je písané: Pohltnutá je smrť

²⁸ 1 Kor. 15, 17.

²⁹ Tamt. 21—22.

³⁰ Ján 11, 25.

³¹ Tamt. 6, 39—55.

³² 1 Kor. 15, 26.

vo víťazstve.³³ Smrť, kde je tvoje víťazstvo? Smrť, kde je tvoje žihadlo? Ale žihadlo smrti je hriech... No, vďaka Bohu, ktorý nám dal víťazstvo skrze Pána nášho Ježiša Krista.³⁴ Priam tak vo Zjavení je napísané, že keď sa Ježiš zjavil svätému Jánovi, povedal mu: „Neboj sa; ja som prvý a posledný a živý; bol som mŕtvy, a hľa, živý som na veky vekov a mám kľúče od smrti a od pekla...³⁵ Píš: Toto hovorí Svätý..., ktorý otvára a nikto nezatvorí, zatvára a nikto neotvorí.“³⁶

Veľkonočná liturgia ospevuje toto víťazstvo v sekvencii *Victimae paschali laudes*:

Agnus redemit oves;
Christus innocens Patri
Reconciliavit peccatores.

Baránok ovce vykúpil:
Kristus nevinný Otca
s hriešnikmi smieril.

Mors et vita duello
Confluxere mirando;
Dux vitae mortuus
Regnat vivus.

Smrť a život v súboji
podivnom sa srazily;
knieža života umrúc,
vládne živý.

Scimus Christum
surrexisse
A mortuis vere:
Tu nobis, victor Rex,
Miserere. Amen.

Vieme, že Kristus vstal
z mŕtvych naozaj:
Ty víťazný Kráľ,
nad nami sa zmilúvaj.
Amen.

Nech každý myslí na to, aké celkom iné by boli dejiny ľudstva a jeho vlastný život, keby nebolo vykúpenia a zmŕtvychvstania.

Celkom zrejmé je, že Kristovo víťazstvo nad hriechom je oveľa väčšie, ako víťazstvo nad smrťou. Prvé je samou podstatou tajomstva vykúpenia; druhé je len viditeľným znakom tohto nadprirodzeného tajomstva, v sebe neviditeľného. Znak má svoju hodnotu z veľkosti označenej veci. Chvíľa *Consummatum est* (Dokonané je) bola najväčšia a najslávnejšia z celých dejín ľudstva; lež toto víťazstvo bolo také tajomné, také skryté,

³³ Os. 13, 14.

³⁵ 1, 18.

³⁴ 1 Kor. 16, 54—57.

³⁶ 3, 7.

že uniklo aj väčšine apoštolov, ba muselo sa prejavíť viditeľným, neodškriepiteľným znamením. Prejavilo sa Kristovým víťazstvom nad smrťou, ktorá je následok hriechu. A preto Veľkú noc tak veľkolepo oslavujeme, aby sme uznali veľké víťazstvo, čo Spasiteľ dobyl na Veľký piatok. Úkon lásky Veľkého piatku, pripomínaný pri každej svätej omši, veľmi predstihuje telesné zmŕtvychvstanie, ktoré ho robí zjavným.

* * *

Apoštolovia boli poučení. Spasiteľova smrť ich zdrvila a zmiatla; vracali sa ku svojim pozemským zamestnaniam, zabúdali na kráľovstvo božie. Odkedy však poznali zmŕtvychvstanie, ich viera neochabovala, a znova osvietení turíchnou milosťou, rozišli sa po svete, aby hlásali dobrú zvesť a podľa príkladu svojho Majstra kázali až po mučenie. V mukách všetku svoju dôveru složili v osláveného Krista, ako svätý Štefan, a tou istou cestou vošli do blaženej večnosti, ako on.

Toto tajomstvo zmŕtvychvstania akosi pokračuje v Cirkvi. Ježiš ju robí podľa seba, a ak na ňu dopúšťa hrozné skúšky, dáva jej aj akosi vstať z mŕtvych a ešte slávnejšiu po smrteľných úderoch, ktoré jej protivníci vrazili. To vidieť za prenasledovania Nerónovho, Diokleciánovho a Juliána Odpadlíka; krv tisícich mučeníkov dala vznik tisícim kresťanským cirkevným obciam.

Cirkev zvíťazila aj nad veľkými bludmi ariánskymi a pelagiánskymi, ktoré dali gréckym Otcom a svätému Augustínovi príležitosť napísať nesmrteľné diela.

V hlbokom stredoveku barbari všade šírili skazu, ale Cirkev vedela ich skrotiť a obrátiť. V 13. storočí albigénci chceli obnoviť manicheizmus; vtedy skrslý nové veľké rehole, a toto 13. storočie bolo zlatým vekom bohovedy.

V 15. a 16. storočí daktorí mohli myslieť, že Cirkev umierala pod údermi pohanskej renesancie a protestantizmu. Stratila veľmi veľkú časť Nemecka a Anglicka; ale súčasne vynárala sa v Európe plejada svätých zakladateľov alebo reformátorov, Cirkev rozšírila sa v Indii, kde svätý František Xavérsky obnovoval divy apoštolských čias, v Amerike, kde svätý Ľudovít Bertrand a Las Casas učili poznávať Kristovu lásku, a pravá reforma zriaďovala sa na tridentskom sneme.

Francúzska revolúcia pokúsila sa ešte raz zničiť Cirkev; zabíjala kňazov, zakázala rehole, znesvätila oltáre, dala základy nového sveta, nového náboženstva. Ale r. 1801 bol uzavretý konkordát, bohoslužby boli v chrámoch obnovené, pomaly roztratené rehole znova sa usadili, svätci, ako arský farár, upomínali na celú životnosť kresťanstva a misie na Východe, v Ázii, v Afrike a v Amerike robily ohromujúce pokroky.

Tak to bude až do konca čias; v Cirkvi obnovuje sa akosi tajomstvo Spasiteľovho zmŕtvychvstania. Život Cirkvi je život, ktorý prešiel cez smrť a ktorý v najťažších skúškach nachádza vždy novú mladosť. Tak je to najmä so svätcami, ktorí môžu vraviť so svätým Pavlom: „K a ž d ý d e ň u m i e r a m”,³⁷ a ktorí, keď poznali mučenie srdca, aby pracovali na spasení duši v spojení s Pánom Ježišom, zdajú sa viacej žijúci ako inokedy a žijú ďalej vo svojich skutkoch, ktoré nesú ovocie pre večnosť.

Tak sa uskutočňuje Majstrovo slovo: „Ja som vzkriesenie a život.”³⁸ Kto smádi, nech príde ku mne a nech sa napije...; potoky živej vody mu potečú z útroby...³⁹ Ja ho vzkriesim v posledný deň.”⁴⁰

³⁷ 1 Kor. 15, 31.

³⁸ Ján 11, 25.

³⁹ Tamt. 7, 38.

⁴⁰ 6, 40.

Božie navštívenia.

Dr. Inocent Müller, OP.

V predošlej štúdií poukázal som na to, že stupeň dokonalosti duchovného života závisí od stupňa stotožnenia našej vôle s božou vôľou. Božia vôľa sa nám prejavuje aj v neočakávaných a v nepredvídaných križoch a skúškach, ktoré Pán sosiela pre naše posvätenie. Takýto prejav menujú bohovedci božou vôľou z a ľ ú b e n i a, a v ľudovej reči vpravievame o božích navštíveniach. Prečo sa máme stotožniť aj s týmto prejavom božej vôle?

Ponajprv preto, že nič sa nemôže stať na svete alebo v živote jednotlivca bez božieho súhlasu alebo aspoň bez božieho dopustenia. A boh, ktorý je nekonečne múdry a dobrý, chce alebo dopúšťa na dušu len dobro, hoci to duša sama hneď nechápe. Zdôrazňuje to i apoštol národov, keď píše: „Tým, čo milujú Boha, v š e t k o dopomáha k dobrému.“¹ Lež toto vie pochopiť iba človek, ktorý sa díva na všetko pod zorným uhlom večnosti. Lebo pre koho nejstvuje nič inšie, iba pozemský život a pozemské rozkoše, ten nikdy neporozumie skúškam a križom, ktoré sosiela Boh preto, aby nás vyskúšal a v budúcom živote odmenil. Zlá, ktoré na nás doliehajú v prítomnosti, sú na to, aby dušu očistili, aby ju upevnili v ctnosti, aby duši pomohly nadobúdať zásluhy, lebo len tak dosiahne životný cieľ — Boha.

Je to teda p o v i n n o s ť podrobiť sa Pánu Bohu v šťastí aj v nešťastí, v chudobe i v chorobe, v radoostiach i v bolestiach, v duševných útechách i v duševnom suchopáre a opustenosti, lebo „keď prijímame dobré veci z ruky božej, prečo by sme neprijali zlé“?² Všetko rozdáva tá istá štedrá ruka dobrého Otca. Bolesti a križe dávajú nám príležitosť dokázať

¹ Rím. 8, 28.

² Job 11, 10.

našu lásku k Bohu. Lebo milovať Pána Boha, keď nás zahrnuje len dobrodeniami, nie je ťažké; ale dokonalá láska sa dokáže práve v skúškach, v ktorých veriaci duša s takou láskou prijme od Pána Boha kríže, s akou prijíma dobrodenia.

Tieto božie navštívenia ťažko znášajú duše, ktoré ešte neprišli k čistej láske, ktoré sa nevedia úprimne radovať v krížoch. Aby duševne neklesaly pod ťarchou telesných alebo duševných skúšok, aby ich vedely ľahšie znášať, môžu si ich aspoň čiastočne zmenšiť. Ponajprv nie je múdre myslieť na všetky nešťastia a kríže minulosti, prítomnosti, ba ani na tie, ktoré, hádam, prídu v budúcnosti, a z toho všetkého vymyslieť si neznesiteľné bremeno. Či Pán Ježiš nevravel, že dosť má deň svojho trápenia, prečo sa teda starať o zajtrajšok? Netreba veru obnovovať ešte nezahojené rany z minulosti, netreba na ne myslieť, iba ak si chceme pripomenúť, na čo nám boli osožné, ako nás upevnili v trepezlivosti, ako nám pomohly rozmnožiť zásluhy pre život večný. Takto sa aspoň čiastočne zmenší pocit bolesti, lebo bolesť cítíme len vtedy, keď myslíme na zlo, ktoré je príčinou bolesti. Urážka, opovrhovanie, podceňovanie bolia vtedy, keď o nich uvažujeme, keď na ne myslíme. A budúcnosť tiež nás nesmie znepokojovať. Pravda, múdry človek musí sa na všetko pripraviť, musí aspoň čiastočne predvídať, čo ho zajtra očakáva. Ale myslieť na zlo, ktoré môže prísť a nemusí, a rmútiť sa preto, to je zbytočné márnenie času a duševných síl. Lebo keď zlo príde, nuž musíme ho prijať a znášať s pomocou milosti, ktorú nám Pán Boh iste neodoprie, keď ju sami nezavrhneme. Lebo keby sme spoliehali iba na svoje sily, potom, pravda, nič by už neostávalo, ako padnúť pod ťarchou, ktorú by sme hádam vyhlásili za neznesiteľnú. Oveľa múdrejšie je v takýchto prípadoch vložiť všetko do všemo-

húčich a starostlivých rúk nebeského Otca, ako maľovať si v obrazotvornosti veľkosť križov a utrpení z minulosti alebo aj z budúcnosti.

Ochotnejšie prijmeme všetky božie navštívenia, keď nezabudneme ani na ich kladné hodnoty. Každý križ človeku pripomína, že na svete je iba vyhnancom, pútnikom do večnej vlasti. Tu na svete nikdy nebudeme žať ovocie dokonalých radostí, lebo zem ich ešte nikdy nespodila: šťastie, dokonalú blaženosť dá nám iba nebo. A kto by sa dobre cítil v takom vyhnanstve, netúžil by veru po dokonalejšom šťastí, netúžil by po Bohu. Križmi navštevovaný človek je nútený sústrediť duševné aj telesné sily, aby obstál, a takto v ňom rastú ctnosti až po hrdinský stupeň, ako to vidíme v živote svätcov, ktorí trpeli cez celý život. Kým človek, ktorý okrem pohodlia nič neskúsil, ktorý už povyprazdňoval všetky kališky rozkoše, nie je súci na nič, stráca silu a odvahu a nevedomky bliži sa k istému pádu. Napokon s vôľou božou stotožnený trpiaci človek získava mnoho zásluh pre seba i pre druhých. Každé zlo, znášané z lásky k Bohu v spojení s Kristom, je zárukou večnej odmeny v nebi. Preto svätý Pavol nebál sa napísať prvým kresťanom: „Tak myslím, že trápenia terajšieho času nie sú hodné tej budúcej slávy, ktorá sa zjaví na nás.³ Naše terajšie chvíľkové a ľahké súženie pôsobí v nás nesmiernu vážnosť velebnosti večnej slávy.“⁴ A horlivejším kresťanom svätý Pavol pripomína, že keď trpia s Kristom, dopĺňujú jeho utrpenie pre dobro Cirkvi: „Dopĺňujem na svojom tele to, čo chýbuje z utrpení Kristových za jeho telo, ktoré je Cirkev.“⁵ Je isté, že tieto myšlienky neodstránia z nášho života križe, ale

³ Rim. 8, 18. ⁴ 2 Kor. 4, 17. ⁵ Kolos. 1, 24.

zmiernia pocit bolesti a smútku, lebo poznáme, že aj z nich môžeme čerpať veľa dobier pre duševný život.

Svätý Bernard rozlišuje tri stupne stotožnenia s božou vôľou zaľúbenia, ktoré zodpovedajú trom stupňom kresťanskej dokonalosti. Začiatočníci nemilujú utrpenie, ale naopak, vyhýbajú mu. Jednako radšej trpia, ako by mali Pána Boha uraziť, stonajú po farchou križa, ale nesú ho trpezlivo. Pokračujúci, čo túžia po nebeských dobrách a vedia, že cesta križová vedie do večnosti, nevyhľadávajú utrpenie, ale znášajú ho dobrovoľne a akosi radostne. Napokon dokonali, ktorí chcú oslavovať Boha a dokonale sa prispôbiť Kristu Ježišovi, prijímajú križe s láskou, nie preto, že by križ bol sám lásky hodný, lež preto, že znášaním križa osvedčujú svoju lásku k Bohu a ku Kristu, tak, ako apoštolovia, ktorí sa radovali, že boli hodní trpieť pre meno Ježišovo. Tento tretí stupeň nazval svätý František Salezský svätým odovzdaním.

Keď sa teda stotožníme z božou vôľou, spojíme svoju vôľu a vôbec všetky svoje schopnosti s tým, ktorý je svätosť sama. Očisťujeme dušu od zla a nedokonalosti, lebo božia vôľa toto všetko vylučuje. Zriekame sa všetkého, čo je pomíňajúce, ale zriekame sa najmä svojich úsudkov, lebo za pravidlo svojho života a svojich činov volíme príkazy božie a rady, a takto vyhýbame veľmi mnohým nebezpečným úskaliam sebalásky, ktorá je prejavom vôle neposlušnej, vzdornej. Vôľou spojení s Bohom opierame svoju slabosť o božiu všemohúcnosť, lebo keď plníme božiu vôľu, môžeme byť uistení, že Boh vypočuje naše modlitby, on splní našu vôľu, lebo naša vôľa, naše želanie bude jeho želaním. So svätým Pavlom budeme môcť vyznať: „Všetko môžem skrze toho, ktorý ma posilňuje.“⁹

⁹ Filip. 4, 13.

Keď sa celkom stotožníme s božou vôľou, vo všetkom sa staneme podobní Kristu Pánu, ktorého denným pokrmom bolo uskutočňovanie vôle nebeského Otca. Nuž a aký je cieľ duchovného života? Vyvolať v duši obraz života Ježiša Krista. Z toho najlepšie vidieť, aký význam má pre duchovný život náuka, o ktorej hovoríme. Človek, ktorý ju prežije, môže vyznať so svätým Pavlom: „Nuž, žijem, už nie ja, ale žije vo mne Kristus.“⁷ Myslím, pracujem, žijem ako Kristus. Nech nás povzbudia slová, ktoré povedal Kristus Pán o tých, čo plnia vôľu jeho Otca: „Ktokoľvek plní vôľu môjho Otca, ktorý je v nebesách, to je môj brat, i sestra, i matka.“⁸ Svätá Terézia napísala: „Každý, kto sa chce modliť, nech nezabúda, že sa modlí preto, aby sa stotožnil s božou vôľou. V tom spočíva celá naša dokonalosť; na duchovnej ceste nič vyššie nemôžeme dosiahnuť.“

Pútnik s človekom.

Prof. P. Emilián Soukup, OP.

Ako milujúcim Boha všetko prospieva, tak pútnikovi na jeho cestu je všetko dané, čo je mu dané, aby sa tým sústavne sblížoval s cieľom púte a aby tým rástol. Zo všetkého, čo je pútnikovi dané na jeho putovanie, najväčšiu cenu má po Bohu človek, najlepší pozemský obraz boží. Tak sme pri novej pútnickej veci: Pútnik s človekom.

„Som presvedčený, že človek tým vyššie vystupuje, čím vyššiu ľudskú osobnosť vidí, keď totiž ju vidí v jej vzťahu k Bohu“ (Hello). Pochopil dosah tejto vety značí pochopiť tajomstvo pútnika s človekom. Podľa svätého Tomáša Akvinského zrak pútnika je veľmi jasný, lebo viera mu dáva účasť na božom

⁷ Gal. 2, 20.

⁸ Mat. 12, 50.

zraku. Obsah tejto myšlienky a z toho vyplývajúcej zásady pre putovanie s človekom môžeme vidieť u svätého Tomáša II-II v druhej, štvrtej a pätnástej otázke. V druhej otázke učí, že verif znamená troje: verif Bohu, verif Boha, verif k Bohu; verif Bohu, zaručujúcemu pravdu, verif obsah zjavených právd, ktoré vlastne všetky sú len o Bohu, vo všetkom potom vidieť súvis s Bohom. Súvis s Bohom dvojako sa určuje: všetko vidieť v súvislosti s Bohom preto, že všetko speje k Bohu ako k cieľu, a preto, že vo všetkom je akosi uložená božia добрota, to jest božia hodnota. Viera teda musí byť sprevádzaná svätou láskou, aby bola celá a živá. V pätnástej otázke Anjelský učiteľ používa slová žalmu: „Spadol na nich oheň, a nevideli slnka“, aby naznačil, kde sú prekážky, ktoré treba odstrániť, aby viera bola celá a živá a aby pútnikov zrak bol jasný. Sú to ťarbavosť a zaslepenosť mysle. Človek nedostatočnej viery má myseľ ťarbavú na pozorovanie duchovných vlastností a dobier, jeho myseľ je zaujatá inými, ktoré viacej miluje; to je oheň zeme, ktorý ho tiež zaslepuje, takže nevidí slnce vyšších dobier a vznetov, ale len to, čo je na dosah ohňa zeme.

Viera robí človeka pútnikom, a preto pútnik musí používať tieto myšlienky, keď na svojej púti stretáva človeka. Ťarbavé a zaslepené nepútnické oko vidí človeka vo svetle ohňa zeme, ktorý je nevyhnutne sebecký a svieti len dvojakým smerom: zisk alebo pôžitok. Vo svetle tohto ohňa človek, stretávajúc človeka, ráta a pozoruje jeho predkov, to jest skúma jeho rodinu, z ktorej je; hľadá jeho tituly, odhaduje jeho majetok a jeho výkonnosť, hľadá možnosti pôžitku z neho. To je najmodernejšie hodnotenie človeka a jednako veľmi staré, lebo je to opustenie pútnickej cesty. Nejdú už po zemských cestách len sami pútnici alebo väčšinou pútnici, ale koristníci.

Pútnik musí vidieť osobnosť človeka vyššiu, ako je predmet zisku a pôžitku. A pritom môže celkom ostávať pri tom poriadku, ktorého sa drží nepútnik, hladajúci zisk a pôžitok. Človek je pre pútnika z najvyššieho rodu, z najväčšej rodiny, ako to apoštol učil kresťanov myslieť, keď im vravel, že sme z božieho rodu. Je pripomenutím Otca všetkých aj bratstva všetkých v božej rodine, ktorá obsahuje celú zem.

Človek je pre pútnika ozdobený najplnšími a najdokonalejšími titulmi: priateľ Najvyššieho, boží dedič, spoludedič Kristov, domáci boží, spoluobčan svätých, ovečka božej starostlivosti; kto číta len Nový zákon, nájde tam tituly človeka, že sa na ne srdce pútnika len smeje.

Človek je pre pútnika nesmierne bohatý; apoštol zasa hovorí, že Boh nám slúbil najväčšie a najdrahocenejšie bohatstvo ako božím deťom. Jednotlivosti toho bohatstva skôr len tušíme, ako vidíme a vieme povedať. Ale čo je obsiahnuté v slovách o božej starostlivosti, o božej láske, o anjelovi, o výbave na cestu do večného šťastia, to je nad všetky bohatstvá.

Človek je pre pútnika obdarený najväčšou výkonnosťou. Božiu ruku neskráti nijaká ľudská zloba a špatnosť. Božia ruka všade zasahuje a pre pútnika aj ten najšpatnejší človek značí výkonnosť, ktorou môže osožiť pútnikovi ako príležitosť k uskutočneniu ctnosti, obeti, k uskutočneniu kroku vyššie ku sblíženiu s cieľom cesty.

Pútnik len jedno nevidí na človeku; nevidí na ňom predmet vlastného pôžitku. Pre to pútnik je zasa farbavej mysle a slepý. Nevidí predmet sebeckej, nízkej lásky k sebe, ale predmet, na ktorom môže a musí osvedčiť svätú lásku k Bohu, nesebeckú lásku k človeku, ktorého nemiluje pre seba ani pre človeka, ale pre Boha; na človeku ukazuje Bohu svoju lásku.

Ludská osobnosť je takto pre zrak pútnika povznesená nad všetky zemské hodnoty, a potom pútnik môže na každom človeku rásť vo svojej pútnickej zdatnosti a môže sa každým stretnutím s každým človekom viacej sblížiť s cieľom svojej púte. A tým sblíži sa tiež s každým človekom, ktorého stretne na svojej púti. Z týchto myšlienok hádam by sme mohli dobre rozumieť slovo Božieho Syna, slovo tak ťažko pochopiteľné aj na púti a vonkoncom nepochopiteľné človeku nepútnikovi: „Žehnajte tým, ktorí vám zlorečia, preukazujte dobrodenia tým, ktorí vás nenávidia, modlite sa za tých, ktorí vás prenasledujú.“ To vie len pútnik, ktorý vidí človeka vyššieho pre jeho vzťah k Bohu.

Vravelo sa, že najväčšou prekážkou človeka na životnej ceste je zasa len človek. Prekážkou je nízky človek. Keby sme nemali prostriedky postaviť si človeka vyššie, keby sme nevedeli vidieť v človekovi to vyššie, čo je naozaj v ňom, bolo by to tak. Ale pútnik nie je v takých ťažkostiach. Lahko sa mu žije s ľuďmi, radostne a veľmi zaujímavo sa mu žije s ľuďmi, a ľuďom sa radostne žije s ním, ak rozumie tajomstvo putovania s človekom.

Tragédia ikarovského sna.

P. Henrich Dominik Lacordaire, OP.

Páter Lacordaire († 1861), obnoviteľ francúzskej dominikánskej provincie, má neoceniteľný význam nielen pre dominikánsku rehoľu, ale aj pre vzkriesenie náboženského života vo Francúzsku. Opustil advokátsku dráhu, stal sa najšamprom svetským kňazom, potom dominikánom. Tento kazateľ svetového rena použil každú príležitosť, aby večnými, neotrasiteľnými zásadami na pravú cestu privádzal mysle, nebezpečne roztrúpané vplyvom revolúcie. Podávam stručný úsek z rozhovoru P. Lacordairea s mladým inteligentom, nevercom, ktorý sa mu vo vozni prihovril. Po dvojhodinovej ceste, cez

ktorú rozhovor trval, inteligent zostupoval s dušou mocne pohnutou. Za niekoľko dní sa už učil katechizmus. Pravda, ktorá dobyla také víťazstvo, bola jednako veľmi prostá. P. Lacordaire začal rozprávať, že aj on, keď vyšiel z gymnázia, bol voľnomyšlienkárom a myslel si, že samo svetlo rozumu mu stačí na rozriešenie všetkých životných otázok. Lež za niekoľko rokov ľahko poznal, aký veľký a hriechy bol jeho klam a domnienka. Dve úvahy mu stačily, aby ho poučily:

Či to nebola ozaj pochabosť myslieť si, že človek, nech už neviem ako rozumovo nadaný, môže za málo rokov svojho života, uprostred nevyhnutností, starostí, práce, chorôb a vášní, čo ho naplňajú a rozrušujú, nájsť čas a pokoj, potrebný na rozriešenie hrozných otázok, ktoré najvýznamnejší predstavitelia ľudského rozumu po dlhé storočia márne sa usilovali rozriešiť? Či Platón, najväčší veľduch staroveku, podporovaný všetkými svojimi žiakmi a učeníkmi samého Sokrata, nepoužil celý svoj život, aby prišiel k tej istote, bez ktorej život je iba zlovestná záhada? A aké bolo jeho posledné slovo, keď napokon prišiel k vrcholu vedenia, k bránam nekonečna? Bol to výkrik zronenosti a pochybnosti: *A z d a !*

Dneska by Platón padol na kolena pred najponíženejším dedinským farárom, ktorý by ho s katechizmom v ruke za hodinu naučil to, čo všetky ľudské rozumy nemohly objaviť bez pomoci slova shora.

Teda je tomu devätnásť storočí,¹ čo Kristus hovoril s človekom. Od jeho smrti osemnásťmiliónoch mučeníkov dalo svoju krv, aby potvrdilo toto slovo. Ba sú takí, čo ju denne dávajú na všetkých miestach zemegule. Najväčšie civilizované národy opierajú sa o vieru v toto slovo a ďalej žijú z viery v toto slovo. Najslávnejšie a najhrdinskejšie vojská dejín bojovaly vo všetkých krajinách, aby ho brá-

¹ Písané v minulom storočí.

nily; najvznešenejší veľduchovia potvrdzovali a ešte potvrdzujú až po najmenšiu slabiku hodnovernosť a pravdivosť tohto božského slova; naostatok, — aby všetky tieto zázraky boli posledným zázrakom korunované — stavec, bezbranný a jednako nepremožiteľný, bol ustanovený za jeho verného strážcu; a od toho času temer dva tisíc rokov ho víťazne chráni proti nesčíselným nepriateľom a ustavičným útokom, ktoré sa ho pokúšaly zničiť a ktoré mohly len to urobiť, že jeho moc ešte viacej žiari.

Nuž práve proti tomuto nezničiteľnému sväzku sjednotených síl a svetla čochviľa ohradzuje sa a búri študujúci, nevedomec alebo krásoduch, vraviac si: „Čože ma po tom, čo títo ľudia hovoria, robia, veria a myslia? Ja mám rozum, a on mi stačí na to, aby som vedel, odkiaľ som, kde idem a čo mám robiť na tomto svete!”

Čo sa mňa týka, pokorne priznávam, že netáľal som cúvnuť pred touto nadutou a šialenou namyslenosťou. Včas som poznal, že mimo tohto ikarovského sna môj rozum má ešte dosť široké pole, aby dokonale rozvíjal všetky svoje schopnosti a skúmal aj moje práva aj moje povinnosti spolu so svätým Augustínom, so svätým Tomášom Akvinským, s Leibnitzom, s Pascalom, s Bossuetom a s ohromnou plejadou žiarivých hviezd, ktoré osvetľujú cestu kresťana od kolisky až po hrob. Medzi týmito dvoma skupinami veriacich a nevercov, — z ktorých prví pýtajú svetlo od toho, ktorý im dal život, a druhí, nechtiac ho prijať cestou, ktorú Boh vyvolil, namyslene usilujú sa ho nájsť sami a tak, ako sa im páči, — je tretia skupina, čo sa vysmieva zo svetla a vystatúva sa, že ho nepotrebuje.

Dosť ťažko dať v rozumovom poriadku presné meno tomuto zvláštnemu rodzaju ľudí, ktorí sa sami stavajú mimo sveta duchov, aby sostúpili... do druhého. Kráčajú k smrti a pri-

tom sa neusilujú vedieť, kde idú, ako statok, ktorý vedú na jatku.

Uznávajúc, že nemôžem nájsť nijaké ospravedlnenie takej ľahostajnosti k najdôležitejšej otázke ľudského života, môžem iba jednu vec povedať o týchto ľuďoch; totižto: keď príde rozhodujúca hodina, keď budú myslieť, že všetko sa pre nich končí, navždy končí, a keď neočakávané precitnutie im napokon otvorí oči, tvrdohlavo zatvorené pred svetlom, keď nejaké neprijemné ohromenie sa im naraz ukáže za hrobom, budú to musieť zvalovať len na seba samých a na všetkých tých, čo budú spoluvinníkmi ich zaslepenosti.

Jediné východisko z toho, aby smrť nebola pre nás týmto nečakaným a hrozným prebudením, je uvažovať o nej v stíšenej a chladnej pokojnosti rozumu a zdravého stavu. Dvojaký pohľad, hodený na smrť človeka, ktorý je na ňu pripravený, a na smrť človeka, ktorý sa o ňu nestaral, stačí, aby nás dokonalo poučil. Smrť je veľké kritérium života a pravdy. Teda človek v prirodzenom poriadku hrozí sa smrti. Iba hlas shora má moc opanúvať smrteľné zdesenie poslednej chvíle. Aj vo svete, ktorý usiluje sa striasť Boha a jeho zákona, najvrcholnejším životným vedením je čo možno najďalej zahnať myšlienku na smrť.

A ako veľmi pobúri sa a zmätie celá bytosť, keď sa raz smrť ukáže v neodvratiteľnej skutočnosti prízraku nabitého klamom, aj keď obrazotvornosť všemožne podvádzala a ľudské šibalstvo všemožne mánilo! Znamenitým naučením je byť pri tomto smutnom divadle mocne rozrušeného rozumu, ktorý s hrôzou cúva pred týmto zjavením sa ničoty. Staré a vznešené hlavné mesto Lotrinska to pred niekoľkými dňami videlo v osobe istého vysokého predstaviteľa verejnej moci, pocteného hlasmi veľkého počtu jeho spoluobyvateľov, na ktorých mu imanie a spoločenské postavenie

zaisťovalo nesmierny vplyv. Na smrteľnej posteli jednou rukou odháňal kňaza a druhou smrť, a pritom strašne skrikol: „Nechcem umrieť, nechcem umrieť!“ Proti tomuto strachu pred smrťou nič nepomôže ani moc samého veľducha, ani veleba trónu neobráni pred ňou kráľov, ba ani ich neochráni pred jej údermi.

V tejto najdôležitejšej otázke nijaké slová nemohly by byť výrečnejšie ako slová Mirabeauva, líčiaceho posledné chvíle hrozného dobytca, ktorého toľko ráz vidali vysmievať sa smrti na najslávnejších dejiskách jeho víťazstiev. Len čítajme závet tohto všemohúceho priateľa Voltaireovho, a uvidíme, čo sú pred hrôzami poslednej chvíle najnamyslenejšie reči všetkých voltairovcov sveta.

Keď človeka opájajú chvály Akadémií alebo veľké úspechy, ľahko sa môže vysmievať zo záhrobných otázok. Ale keď človek vidí, že nenazdajky prišiel na koniec svojej životnej dráhy a že už má len svoje svedomie na jednej strane, na druhej zasa len svoj hrob, myšlienky už nie sú tie isté, a zriedkakedy má ešte chuť smiať sa.

Chvíľa je naozaj vážna, a ak si umierajúci popredku nezaistil priaznivý rozsudok, tento deň sa hrozne podobá poslednému dňu odsúdenca. Byť pri plnom rozume a vedieť, že za niekoľko hodín, za niekoľko minút bude neúprosne zbavený života, či už pre chorobu alebo pre kata, — málo na tom záleží! Tieto úzkosti a hrôzy sú veľmi logicky odôvodnené, a románopisci a básnici, ako aj dejepisci, neluhali, keď líčili strašné muky týchto duší pred stínadlom alebo pred poslednou krízou, čo ich práve vytrhávaly z počtu živých.

Ale obráťme zrak na druhú stranu a pozrieme sa, ako kresťan umiera! Nežiadam od vás, aby ste zaleteli do prvých storočí Cirkvi, aby ste čítali Corneillea, svojim mohutným géniom

opisujúceho tragédie Polyeucte, ktorú s pochvalou prijaly všetky civilizované národy; nepýtam vás, aby ste nazreli do Châteaubrianda v jeho nesmrteľnom diele Mučeníci; ani nežiadam od vás, aby ste išli do Paríža, do Seminára zámorských misií, a v Sieni mučeníkov skúmali krvavé stopy po našich misionároch, ktorí v našom storočí nevery išli v ústrety smrti, aby Kristovu vieru širili vo všetkých zemiach a cez všetky moria. Ani vás nežiadam, aby ste boli prítomný² pri slávnom odchode nových misionárov, mladých a plných života, čo viac ráz cez rok opúšťajú toto semenisko mučeníkov a vyznavačov viery, aby išli po šlapajach a za príkladom nespočetného potomstva hrdinov. Ani vám nebudem vraviť o podivných synoch svätého Bernarda, o trapistoch, ktorí, keď umierajú, spievajú Te Deum. Len vás nabádam, aby ste sa vyzvedeli, či už sami a či prostredníctvom priateľa, o tom, aké sú najvnútornejšie city najskromnejšieho kresťana pri bližení sa jeho poslednej hodiny.

Ak si zachoval vieru svojho krstu a ak nie je zbabelý, môžem vás už napred uistiť, že jeho odpoveď, nech už v akejkoľvek podobe a v akomkoľvek jazyku, bude takáto: „Nijako nebojím sa, že padnem do priepasti nejakej ničoty, tiež celkom dôverujem v mocného a dobrého Boha, ktorý keď ma stvoril, aby ma so sebou spojil vo večitom šťastí, dal mi svojho Syna, aby ma uistil o jeho nestratiteľnom vlastníctve, ale len s podmienkou, že zomriem s rúchom nevinnosti alebo s rúchom ľútosti a rozhršenia.“

Eucharistické učenie svätého Pavla.

Dr. Pavol Beňuška.

U súčasných autorov, píšucich o Eucharistii, veľký dôraz sa kladie na učenie svätého

² Ide o rozhovor s jedným.

Pavla o tomto predmete. V 1 Kor. 11, 23-25 svätý Pavol prináša opis poslednej večere, ktorý celkom je v súlade s opismi troch synoptikov. Už takto je daný smer, v akom sa črtá eucharistické učenie svätého Pavla.

V tom istom Liste sú ešte iné texty, vzťahujúce sa na Eucharistiú. Ich výklad dá nám príležitosť bližšie poznať osobnejší náhľad svätého Pavla na Eucharistiú. Učenie toto však včleňuje sa do celej teologickej sústavy Apoštola národov, ktorú on síce nesystematizoval, ale príležitostne vysvetlil jej jednotlivé články svojím čitateľom. Čerpajúc z jeho Listov, možno sa pokúsiť, a to i s veľkým úspechom, o náčrt teologického systému Pavlovho,¹ do ktorého sa zapojuje aj jeho viera v Eucharistiú.

Eucharistia udržuje jednotu s Kristom.

V „evanjeliu”,² ktoré svätý Pavol zvestoval židom aj pohanom, najväčší dôraz kládol na vykupiteľské dielo Kristovo a na jeho blahodarné účinky pre ľudstvo. Vrchol tohto diela je utrpenie Spasiteľovo, jeho krvavá smrť. Opäť a opäť vracia sa vo svojich Listoch k ukrutnej tragédii na Golgote, aby zdôraznil, ako nás Kristus miloval a ako dal seba samého za nás.³

Svätý Pavol smrť Kristovu výslovne pokladá za obeť.⁴ Pripodobňuje ju k obeť

¹ Porov. napr. P. Prat, *La théologie de saint Paul*, 2. sv., 18. vyd., Paris 1930.

² Gal. 1, 11.

³ Porov. texty napr. u Rivièrea: *Le Dogme de la Rédemption, études critiques et documents*, Louvain 1931, str. 18—57.

Tajomstvo križa bolo predmetom Pavlových náboženských úvah, obľúbenou témou jeho kázaní. To kázal Korinťanom „nadovšetko” (1 Kor. 15, 3), takže im mohol povedať: „Tak som si umienil: nič iného nevedieť medzi vami, iba Ježiša Krista, a to ukrižovaného” (1 Kor. 2, 2).

⁴ Efez. 1, 17; 2, 13; Rim. 5, 9; Kol. 1, 20. Porov. Prat; tamže, str. 215.

veľkonočného baránka,⁵ nazýva ju obetou novej úmluvy;⁶ a ako židia mali na slávny deň Kippurim ročnú obetu zadosťučinenia a smierenia, tak aj smrť Kristova na križi je podobnou obetou, lež vo vznešenejšom smysle. „Boh predstavil Ježiša Krista v jeho krvi ako obeť smiernu — skrze vieru.“⁷

Kristus dobrovoľne zomrel, seba samého obetoval za nás, z lásky k nám stal sa žertvou a krvavou obetou v ľúbeznej vôni.⁸ Miloval Cirkev a chcúc ju posvätiť, dobrovoľne sa dal za ňu.⁹ Ako však možno mať účasť na blahodarných účinkoch tejto obety Kristovej, ako sa ňou posvätiť? Účasť na vykúpení môžeme mať iba tak, ak sa pripodobníme Kristu a spojíme sa s ním. Toto naše spojenie s Kristom stáva sa už živou vierou v Krista umučeného a osláveného,¹⁰ horúcou láskou voči Kristu, životom vedeným podľa jeho príkladu a učenia. No, spojenie kresťana s Kristom nezastavuje sa tu; medzi Kristom osláveným a veriacim jestvuje spojenie, jednota nadprirodzená, jednota jedinečná vo svojom druhu, oveľa intímnejšia ako jednota mravná alebo právnická, jednota temer fyzická, ktorú — keďže nenachádzajú iného výrazu — nazývajú m y s t i c k o u.¹¹

Aká úzka je táto jednota, dosvedčujú silné výrazy svätého Pavla: s Kristom sme „spolu umreli („commortui“),¹² „spolu sme s ním pochovaní“ („consepulti“),¹³ „spolu sme s ním vzkriesení“ („conressuscitati“).¹⁴ Kristus zase prebýva v nás. Krásne to vyjadruje svätý Pavol o sebe v Liste ku Galatanom: „Lebo ja

⁵ 1 Kor. 5, 7. ⁶ 1 Kor. 11, 25. ⁷ Rim. 3, 25.

⁸ Efez. 5, 2. ⁹ Efez. 5, 25.

¹⁰ Porov. Prat, tamže, str. 225.

¹¹ R. Plus, Dans le Christ Jésus, Toulouse 1930, str. 20; porov. Rim. 6, 5; 1 Kor. 12, 12, 27; 6, 15—18.

¹² 2 Tim. 2, 11. ¹³ Rim. 6, 4. ¹⁴ Efez. 2, 6.

skrze zákon umrel som zákonu, aby som žil Bohu; s Kristom pribitý som na križ. Nuž, žijem, už nie ja, ale žije vo mne Kristus.¹⁵

Vnútorne očistenie a preporodenie je podmienukou tohto spojenia, ktoré spôsobuje sviatosť obrad, krst: „Či neviete, že ktorí sme v Kristu Ježišovi, v jeho smrti sme pokrstení? Veď skrze krst pochovaní sme spolu s ním ako mŕtvi, aby sme, ako Kristus vstal z mŕtvych skrze slávu Otcovu, i my nový život viedli... To vieme, že náš starý človek je spolu ukrižovaný, aby zahynulo hriešne telo tak, žeby sme viac neslúžili hriechu...“¹⁶ Krstom rodíme sa pre toto mystické telo, spolu tvoríme jeden celok a vo všetkých prebýva jeden Duch.¹⁷

A keďže krstom sme sa takto úzko s Kristom spojili, Eucharistia udržiava túto jednotu, živí mystické telo Kristovo.¹⁸ Takto do apoštolovho „evanjelia“ vsunuje sa náuka o Eucharistii. Okrem už vyššie označeného textu 1 Kor. 11, 23-25, v ktorom svätý Pavol opisuje poslednú večeru, tri iné texty z toho Listu vzťahujú sa na Eucharistiu.¹⁹

Apoštol tento List zaslal Cirkvi v Korinte, ktorú sám bol založil, a chcel ním najmä vypudiť omyly a neporiadky, čo sa zahostily medzi tamajších veriacich. Varuje ich pred roztržkami, napomína ich k čistému životu a rozoberá i predloženú mu otázku, týkajúcu sa požívania mäsa zo zvierat obetovaných modlám.

V tejto súvislosti píše: „Nechcem bratia, aby ste nevedeli, že všetci naši otcovia boli pod oblakom a všetci cez more prešli a všetci boli od Mojžiša pokrstení v oblaku a v mori, a všetci jedli ten istý duchovný pokrm a všetci

¹⁵ Gal. 2, 19—20.

¹⁶ Rim. 6, 3—6. Porov. Tit. 3, 5—7; Kol. 2, 12.

¹⁷ 1 Kor. 12, 13.

¹⁸ Porov. P. Prat. tamže sv. II, str. 305—317.

¹⁹ 1 Kor. 10, 1—6; 10, 14—22; 11, 26—32.

pili ten istý duchovný nápoj, pili totižto z duchovnej, sprevádzajúcej ich skaly, a skalou bol Kristus. Ale vo väčšine z nich nemal Boh zaľúbenia, lebo boli porazení (zahynuli) na púšti. Toto stalo sa na obraz pre nás, aby sme neboli žiadostiví zlého...²⁰

Vzácné poznatky možno vyčítať z týchto riadkov. Treba najprv vyzdvihnúť porovnanie, čo apoštol uvádza medzi zdanlivými „sviatosťami púšte“ a kresťanskými sviatosťami, ktoré tamtie napred zobrazovali. Oblak, ktorý sprevádzal a chránil z Egypta utekajúcich Izraelitov, more, cez ktoré prešli, boli ako by vodou krstu, ktorým národ izraelský stal sa ľudom božím, ľudom oddaným zákonu božiemu. Toto symbolizuje v očiach Pavlových novozákonný krst, ktorým veriaci zasväcujú sa Kristu, s ním sa spájajú. Manna zase, ktorá padala s neba, a voda, čo prýštila zo skaly, sú obrazmi dvoch prvkov eucharistických. „Apoštol predstavuje si tieto zázraky ako sviatosti, na ktorých spočívala ekonomia Zákona, sviatosti, ktoré boli symbolmi tých, na ktorých sa zakladá naozajstná a definitívna ekonomia spasenia skrze Krista.“²¹

Krst a Eucharistia uskutočňujú obrazy Starého zákona, majú teda miesto v pláne božom. Keďže Izraeliti mali pokrm skutočný, nápoj skutočný, a keďže tento pokrm a nápoj mal aj svoje účinky, už z toho by sa mohlo dedukovať na podstatu a účinky Eucharistie. Veď tento obrad pre svätého Pavla nie je nijako menej cenný a menej účinný, ako bol jeho obraz.

Duchovný pokrm a nápoj.

Ale citovaný text dovoľuje aj priame závery, ktoré možno vyvodiť z toho, že svätý Pavol rozpráva o „duchovnom pokrme“ a o

²⁰ 1 Kor. 10, 1–6

²¹ Porov. Loisy, Les mystères, str. 272.

„duchovnom nápoji“. Prečo ich určuje ako pokrm a nápoj duchovný? Výraz „pneumatikón“ môže sa preložiť „prorocký“, „napred zobrazujúci, figuratívny“.²² „Tieto pokrmy boli duchovné, lebo mali význam duchovný, napred zobrazujúci.“²³ Ale tento význam nezahrnuje celý obsah. Pokrm a nápoj boli duchovné, lebo boli duchovného pôvodu a duchovnej podstaty, lebo prýštili z duchovnej skaly.²⁴ Boly naplnené duchovnými prvkami, duchovnou silou a túto dávaly tým, čo ich požívali. Záver je zrejmý: Eucharistia, nimi napred zobrazená, je pokrm a nápoj duchovný svojím pôvodom aj podstatou, dáva duchovnú a nadprirodzenú silu tým, čo ju prijímajú. Teda je sviatosť.

Nie je ešte dôležité poučenie v tom, že voda púšte prýšti sa z duchovnej skaly, ktorou je Kristus? Netreba, azda, uzatvárať, že aj prvky Eucharistie napred zobrazené mannou a touto vodou sú tiež v akomsi smysle Kristom? Isteže tento výklad nevyplýva priamo z textu. No keď uvážime aj druhé úryvky, v ktorých svätý Pavol rozpráva o eucharistickom chlebe a víne ako o tele a krvi Kristovej, vtedy môžeme tvrdiť, že eucharistický nápoj, predpovedaný v duchovnom nápoji, prýštiacom z duchovnej skaly, a pravdepodobne i pokrm, pochádzajú od Krista, sú samým Kristom.

Dobre ešte poznamenať, že svätý Pavol vylučuje koncepciu magickej sviatosti, ktorou aj nehodný by si bol istý svojej spásy. Pravdepodobne proti tejto mienke reaguje apoštol

²² Batiffol, tamže str. 98.

²³ Prat, tamže, sv. II., str. 317. Na dôkaz tohto prekladu Prat cituje Apok. 11, 8.

²⁴ Dôležitá pre tento výklad je spojka „gar“; na dôkaz tohto výkladu Prat uvádza 1 Petr. 2, 5. Ruch, stlp. 1044 hovorí, že pre neistotu, aká panuje u exegetov, pokiaľ ide o tento text, nemožno z neho robiť závery o eucharistickom učení.

a dokazuje svojim čitateľom, že nadprirodzené obrady ich nechránia ani od pokušenia, ani od hriechu, ani od straty večného spasenia.

Umenie a morálka.

P. Dr. Hyacint Boškovič, OP.

Smelo sa môže tvrdiť, že o nijakej estetickej otázke nerokovalo sa tak často a tak vášnivo, ako o vzťahu medzi umením a morálkou. Podnes mnohí estetici hovoria veľmi mnoho o tomto probléme, čo svedčí o tom, že otázka, bez zvláštnej psychologickkej analýzy, obsahuje temer neprekonateľné ťažkosti. Tieto ťažkosti povstávajú priamo z povahy samej veci, ktorá ani dnes nie je celkom jasná a známa. To platí najmä vtedy, keď je reč o definícii umenia, o ktorej ešte mnohí, najmä moderní kritici, nemajú celkom jasný pojem. A nemôžeme položiť popri sebe dve neznáme veci, ktoré nemáme jasne definované. A to je jediný dôvod, že aj odborníci v tejto veci nevedia sa vyznať a nemôžu sa dohodnúť v otázke o umení a morálke, o umení a umelcovi.

Otázku mohli by sme všelijako vyjadriť, podľa toho, či sa dívame na vec so stanoviska subjektívneho alebo objektívneho. Najjasnejšie sa ukazuje tento problém v relatívnom porovnávaní predmetu umenia s predmetom morálky. Takto sa usilujeme riešiť otázku, lepšie povedané vlastný predmet, a spolu chceme určiť, v čom spočíva podstata umenia, nie v celom rozsahu, ale iba vo zvláštnom vzťahu k morálke. Otázku môžeme položiť aj takto: Pojem krásna obsahuje spolu i pojem dobra? Inými slovami: Čo je krásne, je i dobré? Pojem krásna uzaviera v sebe pojem dobra tak, že ich nemožno oddeliť?

Ešte lepšie môžeme problém určiť porovnávaním krásna so zlom. Nie je ťažké pochopiť, že všetko dobré je i krásne, alebo naopak,

že všetko krásne je dobré; a jednako nie je ľahké povedať, či tieto dva pojmy sú tak úzko spojené, že si nemôžeme myslieť jeden bez druhého.

Takto položená otázka zdá sa na prvý pohľad prostá a jasná, takže riešenie je každému srozumiteľné a jasné — aspoň znalcom tomi-
stickej metafyziky a tým, čo vedia, že všetko krásne musí byť dobré, alebo naopak, čo je zlé, nemôže byť krásne. Už preto, že niečo nie je dobré, nemôže byť krásne.

A zasa nedá sa pochopiť, ako môžeme nazvať niečo umelecké, čo samo v sebe je zlé. Umenie, ten vznešený boží dar, ktorý Dante právom menuje „di Dio nipote“, usiluje iba o všetko krásne a dôstojné človeka, o to, čo môže človeka zušľachtiť a zdokonaľiť. Umenie najsamprv privádza dušu k vznešeným citom, k prameňu krásy a dokonalosti a vedie ku každému dobru. Ušľachtilé city, ktoré nás môžu hlboko presiaknuť, nemôžu v nás vzbudiť nízke, zlé, človeka nedôstojné pudy. Očistenú ľudskú dušu povznáša iba to, čo je ušľachtilé. Nuž keď je umenie najkrajším prejavom človeka, človeka zušľachťujúcim, je nemožné, aby v ňom bolo niečo zlé, ponížujúce, poškrňujúce.

Nesmieme zabúdať, že umenie je prejavom ľudského ducha, a že umelec práve ním vnáša do svojho diela súlad a pôsobivosť. Umelecké dielo vzniká, keď umelec svoju prácu rozdelí tak, aby zodpovedala jeho duševnému stanovisku. Preto umenie je prejavom duševnej vyrovnanosti. To je správne. Tým skôr, keď ani morálka nie je ničím iným, ako duševným rozdelením náklonností a vnútorných túžob. Obidve, umenie aj morálka, vychádzajú z rozumu, zo strediska všetkého krásna a dobra. Ako by mohlo z tohto strediska niečo vyjsť, čo menujeme dobrým a čo by v skutočnosti bolo zlé? Keď je umenie preto krásne, že je umné, plné ducha, totiž preto, že je prejavom rozumu,

a keď je morálka preto dobrá, že s rozumom súhlasí, potom umenie a morálka nemôžu si v prejavoch odporovať. Inými slovami, aj mravný skutok musí byť sám v sebe práve tak krásny, ako umelecký, lebo oboje má ten istý pôvod. Preto oboje musí mať ten istý cieľ.

Jednako nemôžeme len tak naivne obísť ťažkosti, ktoré sú v položenej otázke. Ťažkosti sú tým väčšie, čím hlbšie siahajú na umeleckú podstatu tvorivého umenia. Ony dokazujú, že sú umelecké diela, ktoré predstavujú niečo zlé. Nemôžeme zamlčať skutočnosť, že sú také umelecké diela, ktoré predstavujú rozličné veci, a odporujú mravným citom a nesúhlasia s našimi mravnými a náboženskými názormi. Napr. zvodná rímska a grécka Venuša, ako aj nemravné a necudné piesne tých čias; ani nehovorím o moderných románoch, v ktorých sa nepozerala na čistotu náboženských citov a pohŕda sa všetkým, čo je dobré a ušlachtilé. Tieto diela dnes sa počítajú medzi umelecké tvorby, a nebolo by rozumné odoprieť aspoň niektorým z nich umeleckú cenu.

A tiež veľmi dobre vieme, koľkí umelci našich čias sa oslobodili od katolíckej morálky a svojou tvorbou šíria všetko, len nie to, čo zodpovedá pravde a čo je dobré. Za námety pre básnické práce berú sa rozličné neestetické veci s liberálnym a protináboženským zafarbením; sú zastúpené zlé pohanské prvky, a z týchto lží a chýb vzniká umelecké dielo. Ale už nech je koľkokoľvek ideových smerov v modernej literatúre, i v tomto zvätku môže byť len jedno dobré a správne stanovisko. Ku každej veci môže byť len jedno správne stanovisko. Jednako neváhame zaradiť tieto diela najrozličnejších smerov do krásnej literatúry a menujeme ich umeleckými útvormi, hoci — ako som vravel — môže byť iba jedno správne stanovisko.

Nikto nebude taký naivný, aby zapieral existenciu zlej literatúry. Priznať musíme aspoň to, že kritika ju zaraďuje medzi umelecké diela, ktoré sa nijako neshodujú s našimi mravnými zásadami, ale literárnu cenu majú. Obdivujeme ich, hoci nesúhlasíme s myšlienkami, ktoré predstavujú. Často sa vraví: Dielo je dobre spracované, ale s obsahom nesúhlasíme. Pripúšťame, že dielo je napísané krásne, ale odporuje našim názorom.

Ale netreba sa tomu čudovať, lebo s takými výstrednosťami veľmi často stretávame sa v dennom živote pri rozličných príležitostiach. Koľko ráz chválime nevšednú obratnosť tých, ktorí ju v skutočnosti zneužívajú na hriech. Isteže nikto z nás nebude súhlasiť s krádežou, ktorou sa druhému odoberá majetok a nezachová spravodlivosť. Zručnosť nás privádza k obdivu, ktorému takrečeno nemôžeme vyhnúť. Vidíme v tom bystrú lesť, ktorá sama osebe nie je zlá. Ukázal pri svojej zlobe tiež dobrú vlastnosť, napr. bystrého ducha, a to je tiež akési umenie.

Keď analyzujeme psychológiu ľudského prejavu, presvedčíme sa, že umelecká činnosť je v neobyčajnom rozpore s morálkou. V psychologickvej analýze vidíme, že umelecká práca nijako sa neshoduje s morálkou. Oboje je, pravda, priamym prejavom rozumu, nakoľko do umeleckého diela je vnášaný rozumový súlad; ale to sa stáva len v niektorých prípadoch. Kým morálka riadi vnútorné konanie, umenie zas pôsobí súlad vo vonkajšej práci. Takto sa výkonnosť nášho ducha rozdeľuje a má dvojakú tvár. To pochádza odtiaľ, že rozum — najväčšia ľudská mohutnosť — ktorý všetko usporaduje v našom konaní, riadi vnútornú aj vonkajšiu činnosť. Niečo iné je s umeleckou zručnosťou hrať na klavír, a niečo iné dávať každému, čo mu náleží. Oboje je prednosťou, už preto, že v obojom sa prejavuje rozumnosť.

Úlohou rozumu nie je len poznávať pravdu, ale i povinnosť podľa nej zariadiť život. Prvá úloha ducha je povahy špekulatívnej — poznanie pravdy, ale potom prichádza úloha praktická — podľa toho žiť.

Priroda nedala človeku rozum len preto, aby poznával pravdu, ale aj preto, aby podľa toho poznania zariadil život i prácu. Človek vtedy plní svoju druhú úlohu, keď všetky svoje práce postaví pod dozor rozumu, a takto krotí aj nižšie náklonnosti, lebo musia dokonale poslúchať túto najväčšiu ľudskú mohutnosť. Takto nadobúdajú nižšie ľudské prejavy rozumovú povahu a stávajú sa v pravom smysle slova ľudským konaním, čím sa líšia od prejavov živočíšnych. Zvieratá nemôžu hrešiť, lebo nemajú vyššie meradlo, podľa ktorého by riadili svoje prejavovanie. Ale človek — rozumná bytosť — musí žiť podľa rozumu, a jeho konanie musí byť rozumné. Rozum musí dávať smernice a riadiť každé konanie.

Ľudské konanie je dvojaké: vnútorné a vonkajšie, a týmto sa určuje rozdiel medzi umením a morálkou. Pretože naše konanie je dvojaké, aj rozum má dvojakú činnosť: usporiadanie vnútorného života a vonkajšia práca. V dennej práci vidíme, že človek potrebuje dvojaký duševný dozor, totižto na usporiadanie vnútorného života a citov a na usporiadanie vonkajšej práce.

Najprv vnútorné city. Človek cíti v duši rozličné ponúkaniá, ktoré si odporujú. City nižšej prirodzenosti sa búria proti rozumu a takto vnášajú do života nesúlad. I vôľa, sama osebe slepá, niekedy je naklonená k zlu. Rozum tu musí dozerať a usporiadať celý organizmus. A keď sa tak stane, naša činnosť je mravná.

Ale to nestačí. Človek nežije len vnútorným životom, príroda nám dala tiež hmotu, aby sme ju používali. Ale neukazuje, ako ju máme používať. Zvieratá musia žiť určeným spôsobom,

človek musí používať hmotu rozumne, aby vhodne vyhovel svojim potrebám. Načím nájsť spôsob, ako krásne a vhodne použiť hmotu na ciele rozumu. Tieto ciele môžu byť mechanickej (hmotnej) alebo duševnej (intelektuálnej) povahy.

Schéma ľudskej činnosti:

Činnosť	{	smyslová	{	citová	{	špekulatívna	{	morálka.	
		rozumová				poznávacía		praktická	umenie.

Tu jasne vidíme rozdiel medzi morálkou a umením. Oboje vyviera z toho istého prameňa, a jednako v duševnom poznaní nemá rovnaký účel. Morálka riadi vnútorný život, umenie je zvláštnou schopnosťou zaoberať sa vonkajšou činnosťou. (Pokračovanie.)

Mužné kresťanstvo.

M. L a c k o, S.J.

Už koncom minulého, ale najmä počiatkom tohto storočia až po naše dni cítiť v katolíckom myšlienkovom svete zvlášť, nie celkom priaznivé ovzdušie. Keď August Comte,¹ otec pozitivizmu, postavil svoju teóriu o „troch štádiách“ ľudstva, v ktorých teologické vysvetľovanie života a iných zjavov je najprimitívnejším štádiom, odvtedy možno pozorovať vo vzdelaných kruhoch veľký odpor ku všetkému, čo má na sebe náter zjavenia, znak kresťanstva. Comte postavil ako vrcholné štádium vysvetľovanie pozitívne, to jest žiada od nás, aby sme sa postavili na stanovisko prírodných, pozitívnych vied a všetko si vysvetľovali prírodne, experimentálne, podľa prírodných zákonov. Tým Comte naznačil úlohu kresťanstva už len ako historickú a vyhlásil ho za prežitú. Teraz vraj

¹ 1798—1856.

prišla nová doba, nové štádium ľudstva, ktoré nepotrebuje nadprirodzených zjavení, sil mimo sveta a viery. Comte mal veľký vplyv na vývoj ďalšej vedy, takže mnohí a mnohí vedci odklonili sa od kresťanstva, od katolicizmu. Najmä filozofia a v nej psychológia je preplnená tým duchom. Vo Francúzsku vznikla celá škola, takzv. psychopatologická (Charcot, Ribot), ktorá vyhlásila všetko, čo je nadprirodzené, za abnormálny, nižší duševný stav, za nervózu, hysteriu, za pomätený psychický život atď. To bol triumf naturalizmu. Zvlášť treba spomenúť Fridricha Nietzscheho,² ktorý po Comteovi najviac škodil kresťanstvu. Jeho opovrhovanie kresťanskou morálkou, celým kresťanským nazeraním, každou službou božou bola nová posila pre boj začatý Comteom. Pravda, všetko to, čo je v kresťanstve sväté, nedá sa spojiť s nadutosťou jeho Übermenscha, a on nazýva celé kresťanstvo „Weiblichkeiten“,³ ženské plotky. Na jednom mieste vraví: „Dnes svedčí proti kresťanstvu náš vkus, a nie naše dôvody.“⁴ To sú idey, ktoré vyšly z filozofických kruhov a mali dobrých šíriteľov. Dr. Juraj Gračanin, prof. teol. v Záhrebe, takto načrtá ďalší vývoj: „Následok všetkého toho bol, že vo verejnom živote nastala mentalita pohrdania a snížovania všetkého, čo bolo kresťanské, ale najmä toho, čo malo na sebe znaky svätosti alebo života bohatého na mimoriadne skutky. A keďže sa tá mentalita šírila pod vplyvom vládnucich kruhov, v praxi sa javila ako silný mravný nátlak, ktorý pomiatol mnohé katolícke duše. Bezpochyby je jasné, že práve to bola jedna z príčin modernej nevery.“⁵

Aj tam, kde neprišlo rovno k nevere, nastal otupený, pasívny duševný stav. Ženy sa ešte

² 1844—1900.

³ Nietzsche, Fröhl. Wissenschaft.

⁴ „Ecce homo“ 80.

⁵ Dr. Dj. Gračanin: Moderni filozof-branitelj kršćanstva? H. Bergson, Sarajevo 1935, str. 5.

držia verne svojej viery, aj navonok ju prejavujú, no u mužov so dňa na deň sa stráca povedomie a hrdosť, že sú katolíci. Dať najavo svoju vieru považuje sa za slabosť, ženskosť, zpiatočnosť nielen vo vzdelaných kruhoch, ale už aj medzi prostým ľudom. Otto Knapp v rozprave „Der katolische Mensch“ vystihuje tento dnes takmer všeobecný zjav: „Človekom v pravom a najlepšom smysle chce byť každý. Ale mnohí ľudia dneška ani nemyslia, že to je napokon povinnosťou, plynúcou z ich náboženstva. Skôr stoja ďaleko od náboženstva, lebo sa boja, že by mu museli dať za obeť svoju ľudskú hodnotu.“⁶ To je jasná skutočnosť. Nemáte dnes v mužskej spoločnosti presvedčenia, že by katolicizmus vychovával ozajstných mužov, akých žiada dnešný život. Obzrime sa len po našich spolkoch. Máme tam takzv. „pobožných“ ľudí, ktorí nie sú svojim kolegom vzorom mužnej sily, práce, charakteru, uskutočňovania katolíckych zásad. A predsa zmužilosť je charakteristikou muža. Akýsi spisovateľ takto charakterizuje muža: „Ako pôvab je silou ženy, tak sila je pôvabom muža.“⁷ Poukážem na konkrétne príklady. Bol som na istej procesii vo veľkom meste. Okrem asistencie a klerikov nebolo v sprievode skoro ani jedného muža. Pred nami dievčatá a panie, za nami celá čierňava sestričiek. To je krátka charakteristika smýšľania v meste. Čo si mohol myslieť nejaký cudzí pozorovateľ, keď to videl? Asi to, že teda ten katolicizmus je naozaj len pre ženy a že tí klerici medzi samými ženami sú im asi charakterom podobní. Pozrite sa v kostoloch. Ako by miesto mužov bolo len pri dverách. Okrem toho hrozná je nevedomosť v základných veciach viery a liturgie. Hanbia sa mať modlitebnú knižku, nevedia si kľaknúť, ani ako, ani kedy...

⁶ Otto Knapp: Der kath. Mensch. — Verl. Bonifazius, Paderborn 1932.

⁷ Wöhrmüller: Mannhaftes Christentum, str. 24.

atď. To sú dôsledky filozofických zásad Nietzscheových.

Konečne aj katolíci zbadali svoje položenie. Dr. Gračanin pokračuje: „V katolíckych kruhoch dvíhaly sa zrejme úsilia proti tomu duchu skleslosti a malodušnosti. Povstávaly krásne apologetiky na obranu kresťanských zásad, písaly sa dokonalé kritické životopisy svätých, čo mnoho pomohlo rozbíjať jedom zamorené ovzdušie.“¹⁸

Katolíci sa zpomätali. Ved' to nemôže ísť tak ďalej. Katolicizmus, Kristova ideológia života, ktorá by mala vyplňať celý súkromný a verejný život, stráca svoj vplyv, a to vinou samých katolíkov. Veru mnohí sa zamysleli: Či teda je vhodný ten katolicizmus aj pre dnešok? Či má v sebe ešte životaschopnosť? Aký je rozdiel v chápaní kresťanstva v prvých storočiach a dnes! Kresťanstvo bolo všetko. A dnes ešte možno dávajú rodičia krstiť svoje deti, pred oltárom vstupujú do manželského sväzku, ale či tá vonkajšia forma je vyplnená pravým katolíckym smýšľaním? Či manželia sú si vedomí, čo im káže zákon Kristov o vernosti, o rodení a výchove dieťaťa? A najmä či sa usilujú uplatňovať Kristove zásady vo verejnom a spoločenskom živote?

„Preto“, píše dr. Gračanin, „vznikali cenné apologetiky kresťanstva“ a aj vznikajú, v ktorých sa poukazuje na odôvodnenosť, vhodnosť, životaschopnosť, ba nevyhnutnosť kresťanstva. Spišovatelia majú na ume predovšetkým námietky Nietzscheove, ktorý „klasicky vyjadruje, čo mnohí iní svojím spôsobom hovoria“, totiž, že neveria v kresťanstvo, pretože sa im nepáčia jeho prívrženci, pretože nemajú na sebe nič príťažlivého, nič čo by ich vedelo získať, nijaké svetlé črty, že nemajú presvedčivej rozvážnosti v dobrom. S predstavou kresťana spája sa oby-

¹⁸ Spom. dielo, str. 6.

čajne čosi pochmúrneho, čosi ubitého, čosi ne-
mužského, čosi, čo sa pridrižiava temných ideí
a rozličných malicherností; pritom čosi bojzli-
vého, skostnatelého, čo depce život a rozvoj.⁹

To sú námietky, ku ktorým poznamenáva
ten istý autor: „sie sind nicht ganz unverständ-
lich — nie sú nesrozumiteľné“. Sami katolíci
dávajú k tomu príčinu. Nežijú z prameňov kre-
stianstva, ktoré odchovalo charakterných hrdí-
nov všetkých vekov, ale držia sa len toho po-
vrchného, vedľajšieho a najľahšieho v kresťan-
stve. Také kresťanstvo, pravda, nepáči sa mu-
žom, a oni ho preto oprávnene podceňujú. Mo-
derné apologie hľadajú preto odpovedať na tieto
námietky a ukázať kresťanstvo v jeho pravom
svetle a mužnej sile. Okrem uvedeného diela
Otta Knappa: *Der kath. Mensch*, chcem tu
zvlášť spomenúť veľmi cennú knihu: Bonifaz
Wöhrmüller: *Mannhaftes Christentum*,¹⁰ ktorá
je priamo zamierená na Nietzscheove námietky.
Keďže dnes podľa Nietzscheho rozhoduje o na-
šom postoji ku kresťanstvu vkus a nie dôvody,
chce táto kniha, prispôbenaá vkusu dnešných
ľudí, osvetliť ideály kresťanstva nie suchým
spôsobom morálnej teológie, ale tak, aby to
bolo ad hominem, teda pre dnešného človeka.
Chce podať primerane ideál mužného, pravého
kresťanstva i tým, čo sú kresťanmi celým
srdcom, i tým, ktorých vkusu kresťanstvo sa
prieči. Prvým odkazuje: *Estote viri! Buďte*
mužní; druhým: *Eccē viri! Pozrite sa na tých*
pravých mužov, a oni sú katolíci!

Autorovi sa skvele podarilo dokázať a vy-
riešiť problém, ktorý sa stáva dnes nielen
okrídlenou frázou, ale aj nebezpečnou zbraňou
proti kresťanstvu a jeho životaschopnosti. Po-
ukazuje sa totiž na iný prameň zmužilosti, ku
ktorej sa ide druhými cestami, než sú kresťan-
ské. Ale je jasné, že pravá zmužilosť a pravé

⁹ Knapp: *Der kath. Mensch*, str. 71.

¹⁰ Pustet, München 1934.

hrdinstvo, ktoré sa ukáže aj v čase pokoja, aj vo vojne, môže vyplývať len zo správneho, oceľového charakteru. Takej zmužilosti života nás učí kresťanstvo.

DO VÝŠAV.

O snímaní s kríža.

Blahoslavený Henrich Suso, OP.

Prečistá Matka a láskavá Pani, kedy skončilo tvoje horké a bolestné utrpenie pre Syna?

Odpoveď: Nože, čuj s vrúcim súcitom! Keď môj milý Syn skončil a keď tak mŕtvy predo mnou všiel a srdce moje aj myseľ sa chvely ako zlomené, nemohla som nič iného, len občas žalostne som pozrela na mŕtve dieťa. Tu prišli ľudia a chceli ho sňať; i precitla som ako by zo smrti prebudená. Ako materiasky som objala jeho mŕtve ramená, s akým zármutkom som ich pritúlila na svoju zakrvavenú tvár, ako láskavo som ho objala a k materinskému srdcu som privíňala svoju jedinú lásku. Vybozkávala som jeho čerstvé rany a sňavé líca, ktoré sa teraz halily, ako celé telo, v nevýslovnú krásu. Vzala som si utešené dieťa na lono a dívala som sa naň — bolo mŕtve. Ustavične som naň hľadela — bezduché, nemé! Pozri, znovu sa mi srdce sovrela a zo všetkých tých rán tak rado by sa rozskočilo na tisíc kusov! Vtedy som poslala k nebu mnoho vrúcnych vzdychov, moje oči vyronily mnoho bolestných, horkých slz; celá som zosmutnela. Keď som nariekala, bôľ prerýval moje slová, takže ani celé nevychádzaly z úst. Vtedy som vraveta: „Ach, kedy s ktorým človekom na svete tak kruto nakladali, ako s tebou, moje nevinné, drahé dieťa! Ach, dieťa moje, moja útecha a jediná radosť, prečo si ma opustilo? Prečo si sa zmenilo na takú horkosť? Kde je radosť, ktorú som mala z tvojho narodenia? Kde je slasť, ktorú mi pôsobilo tvoje roztomilé detstvo? Kde česť a dôstojnosť, ktorú som mala z tvojej prítomnosti? Kde zmizlo všetko to, čo ťešilo moje srdce? O, hrúza, horkosť a bolesť! Všetko sa mi obrátilo v bezdný bôľ a smrteľnú bolesť. Ach, moje dieťa, moje dieťa, ako som zbavená všetkej lásky, aké prázdne je moje srdce na útechu!“ Tak a podobne vzlykala som nad mŕtvym Synom.

Služobník: Ó, spanilá a prečistá Matička, dovol mi, aby som ešte raz osviežil svoje srdce láskou tvojou a tvojho Pána, večnej Múdrosti, prv než sa s ním budeme musieť rozlúčiť a než ho donesú

ku hrobu. Čistá Matka, aj keď tvoja horkosť bola nesmierna, takže môže pohnúť každé srdce, jednako sa mi zdá, že si aspoň trochu slasti cítila, keď si objímala svoje mŕtve dieťa. Čistá, nežná Pani, hľa, dychtím po tom, aby si mi v tejto chvíli položila na lono mojej duše svojho milého Syna, aby som aspoň duchovne a v rozjímaní zakúsil to, čo ty si naozaj prežila.

Pane, k tebe obraciam oči v najvrúcnejšej radosť a v najsrdečnejšej láske tak, ako milujúci hľadí na svoju jedinú lásku. Pane, srdce sa mi rozzevuje, aby ťa prijalo ako útla ruža pred slnečným jasom. Pane, duša moja k tebe otvára ramená v nevýslovnej túžbe. Ó, láskavý Pane, objímam ťa vo vrúcnej túžbe, vďačne a s chválou a tismem si ťa do hĺbín srdca a duše a pripomínam si túto milostivú hodinu, aby nebola pre mňa márna, a úprimne túžim, aby ani život ani smrť, ani slasť ani strasť ma neodlúčily od teba.

Pane, moje oči sa noria do tvojho svätého obličaja a duša hlboko bozkáva tvoje čerstvé rany a všetky moje smysly sa sýtia týmto sladkým plodom pod živým stromom kríža. Pane, jedni nachádzajú útechu v nevinnosti svojho života, druhí v prisnoscí a disciplíne svojho života, lež moja celá nádej a dôvera spočíva iba vo tvojom utrpení, vo tvojom zadostučínení a vo tvojich zásluhách. A preto vždy ich budem nosiť na dne srdca a vo všetkých svojich slovách aj v skutkoch ukazovať podľa všetkých svojich schopností jeho obraz.

Ó, slastný lisk večného svetla, ach, ako si zhasol, a to pre mňa! Ó, uhas horiace žiadosti všetkých mojích nectností! Ó, čisté zrkadlo božskej Velebnosti, ako si bolo znečistené! Ó, očisť ma od vredov mojích nepravostí! Ó, rozkošný obraz otcovskej dobroty, ako si bol zohavený a pošpinený! Ó, obnov zohavený a vyblednutý obraz mojej duše!

Ó, nevinný Baránok, ako kruto s tebou zachádzali! Ó, urob zadosť za môj hriechy život, plný vín, a napravuj ho! Ó, Kráľ všetkých kráľov, Pán pánov, moja duša ťa tu vidí ležať toľme zbedovaného! Dožič mi, aby moja duša, ktorá ťa teraz v slzách a s žalosťou objíma, radostne a s plesaním ťa objala vo tvojom večnom jase!

Zmŕtvychvstanie.

Svätá Brigita.

Panna Mária vraví svätici: Mój Syn vstal z mŕtvych ako silný lev, lebo zdrvil diablovu moc a vytrhol duše svojích vyvolených, ktorí s ním vy-

stúpili do nebeskej radosti. Ale vari sa opýtaš, kde boli duše, ktoré vtedy vyslobodil z predpekia, kým nevystúpil na nebesá? Odpovedám ti, že boli v akejsi radosti, známej len môjmu Synovi. Lebo kdekokoľvek môj Syn bol a je, tam bola a je sláva a radosť, ako povedal lotrovi: „Dnes budeš so mnou v raji.“ Aj v Jeruzaleme vstali mnohí svätí mŕtvi, ktorých sme videli a ktorých duše vystúpily s mojím Synom, ale telá očakávajú s inými súd a vzkriesenie. Mné však, ktorá som Matkou Božou, keď som bola po jeho smrti sklúčená nepochopiteľnou bolesťou, zjavil sa ten istý môj Syn prv ako iným a ukázal sa mi hmatateľne; utešoval ma a pripomínal mi, že viditeľne vystúpi na nebesá. A aj keď to nie je napísané pre moju pokoru, predsa naozaj to tak bolo, že keď môj Syn vstal, mne sa ukázal prv ako komukoľvek inému.

ŽIVOT.

Telesná medicína a duchovná kultúra.

„Daj miesto lekárovi, lebo Pán ho stvoril; a nech neodchádza od teba, lebo jeho služby sú potrebné“, vraví Písmo sväté.¹ Už Homér ospevoval lekára ako vzácnu osobnosť: „Lekár svojou hodnotou vyváža mnoho iných mužov.“ A už Hippokratés žiadal od lekára filozofické vzdelanie: „Najlepší lekár je ten, ktorý je aj filozofom.“ Ba Galenus pracoval vedecky samostatne o logike.² Svätý Bazil Veľký vyštudoval v Aténach nižšiu a vyššiu medicínu, a to vzdelanie sa mu výborne osvedčilo v jeho biskupskom úrade aj ako cirkevnému učiteľovi; lekársku prax nevykonával. A tak kým u niekoho medicína s vierou znamenite spolu pracovala, u iných zasa jej prekážala; už svätý Ambróz si povzdychol: *Medicina theologiae semper resistit*. Vo Francúzsku v stredoveku súvisela medicína s cirkevnou organizáciou pevnými putami: lekári prislúchali k akémusi nižšiemu kléru, museli zachovávať celibát, modliť sa breviár atď. Emeritovaní profesori lekárskej fakulty často sa stávali kňazmi, boli vyznamenávaní kanonikátom a pod. Až potom kardinál Destoutesvilles r. 1452 vymohol lekárom, že sa mohli oženiť. Ešte v 19. storočí ženatý lekár patril v Paríži k bie-

¹ Eccli. 38, 11-12.

² K. Prümml, SJ: *Christentum als Neuerlebnis*. Freiburg im Breisgau 1939, str. 62, pozn. pod č. 17.

lym vranám; po hriechu neišlo vždy o čistý celibát, naopak. Ešte koncom 19. storočia slávny autor diela o rozvoji a rozvrate sexuálneho pudu u človeka Féré výslovne píše, že lekárovi nie je mravne dovolené z dôvodov domnele liečebných odporúčať pacientom mimomanželský pohlavný styk, vraj práve tak, ako neexistuje nijaká terapeutická krádež a iné zločiny. Bohužiaľ, nedávno vyšlo celkom cynické dielo „Aeskulap und Venus“, ktoré si robí priamo posmech z mravnosti v lekárstve. Katolícka Cirkev prisúdila počtu oltára viac ako 60 svätorečeným a blahorečeným lekárom (podľa najprístupnejších bežných prameňov); medzi štyrma evanjelistami je jeden lekár; zo staroveku pochádza aj lekárka svätá Zofia a v našich dňoch sa rokuje o niekoľkých beatifikačných procesoch lekárov (prof. Necchi, študijný kolega prof. Dr. Aug. Gemelliho, OFM, stáleho rektora milánskej katol. univerzity Božského Srdca, ktorú založil spolu s Plom XI.).

Katolícka mravouka je aj vedecky taký dokonaly mravný systém, že pri jeho riadnom zachovávaní nemôže nastať neshoda povinností. Katolícka morálka má, pravda, tiež najvyšší pôvod a sankciu. Pre správneho katolíckeho lekára nejestvuje tiež nikdy nijaká neshoda povinností. Ale, bohužiaľ, nie sú v živote zamestnanejšieho lekára vzácné chvíle, kde sa nachádza v neshode povinností, aspoň zdaniivo, a tým aj v trápnych rozpakoch. Pred podobnými stavmi veľkého duševného utrpenia a ťažkej zodpovednosti môžu zachrániť len dve veci: najsamprv dokonalé, vedecky presné a pokiaľ možno aj úplné vyškolenie v medicíne, a po druhé čo možno úplné a isté vzdelanie z katolíckej morálnej teologie. Tieto podmienky nie sú nedocieliteľné, ale tiež nie ľahké; kto vážne berie štúdium a povolanie v praxi, pousiluje sa iste získať si náležité vyškolenie na lekárskej fakulte; ale pre orientáciu v mravouke nestačí v plnom živote aký horlivý. A tak je priamou nevyhnutnou potrebou doplniť medikom tento študijný program. So súkromným úsilím si v zásade môže každý pričinnivý medik za univerzitné štúdium získať potrebné znalosti z morálky; ale nie je to veľmi ľahké, a preto je povinnosťou univerzity na lekárskej fakulte dať k tomu príležitosť. A Slovensko to zavčasu uznalo a usiluje o to; referent bol touto úlohou poverený od Ministerstva školstva a národnej osvety ako vedľajšou funkciou a tiež ju plnil po celé dva študijné roky; pravda, bol to pre medikov nepovinný predmet. Medici sa dobrovoľne zúčastnili na týchto prednáškach v takom značnom počte, že pre prechodné obdobie nemohla

byť táto dôležitá vec lepšie vyriešená.³ V ustálených pomeroch sa však zavádza táto Iekárska deontologia ako povinný predmet, zaraďuje sa na určité miesto v študijnej osnove a ukladá sa samostatnému docentovi. Deo gratias! Felix faustum fortunatum faveat fatum Deo Maximo Optimo iuvante! Na istej blízkej univerzite sa nedávno prednášala „etika pre medikov“, ale sverené to bolo slobodnomurárskemu matadorovi. Naša zodpovednosť voči študentom je nesmierne veľká. Lekár musí slúžiť telesnému aj duševnému zdraviu svojich chorých.

Prof. MUDr. J. F. Babor.

Ludia a pokoj.

Lahko o pokoji písať alebo hovoriť, ale ťažšie pokoj naozaj uskutočniť a zaistiť. Atrament je vždy poslušnejší ako telo a krv; a telo a krv sú poslušnejšie ako večne nepokojná, vzdorná, nikdy neuspokojená, vždy hľadajúca a túžiacia duša.

Hľadíme shora ako by na zázrak na umenie krotiteľa vo zverinci, ktorý vie v jednej klietke priateľsky sdružiť vedľa seba psa, sovu, opicu a mačku. Ale oveľa ľahšou úlohou je skrotiť zvieratá ako ľudí. A to najmä tých, ktorí sú si navzájom blízki, ako príbuzní a sošvagrení. Zviera nerobí urazenú, kyslú tvár; ale ľudská duša je na tisícich miestach zraniteľná a čaká vždy sto ráz viac, ako jej povieš a jej dávaš. Čaká už od zeme, čo môže dať len nebo, a hnevá sa, že nebo je tak ďaleko od zeme.

Zvieratá sa rýchlo dorozumejú o svojich hraniciach a o svojich loviskách. Človek však nepozná nijakých hraníc. Iba tá najjemnejšia civilizácia vie dať takú výchovu, ktorá naozaj a do všetkých dôsledkov chápe rozdiel medzi mojím a твоjím, nielen kde ide o peniaze a pozemské plody, ale aj tam, kde ide o spravodlivosť a zodpovednosť v ktoromkoľvek smere.

Preto nie zvieracie pudy človeka sú najväčšími strojcami vojen, ale ľudské vášne. Aj zvieratá majú pud odvety, pomsty a závidí. Ale v ľuďoch koná a zúri poblúdená nesmrteľná duša, ktorá s nevoľou bije do úzkych priestorov tohto života ako lastovička, ktorá zaletela do malej podkrovnej izbičky a divoko bije hlavou na zasklené okná. Kain nie preto nenávidí Abela, že svet ho má radšej, ale že Boh. Diablom posadlý nenávidí tých, ktorí milujú Boha.

³ Na právnickej fakulte Slovenskej univerzity JUDr. Juraj Rajec, univerzitný docent, pri právnej filozofii prednáša aj etiku.

Preto ľudská spoločnosť, ktorá sa odpútala od Boha, nie je ničomu tak vystavená, ako vojne a pomste za minulú vojnu. Každý prekáža ceste druhého, každý dráždi nervy druhého, každý tlačí druhého a klame druhého. A keď hnev dosiahne vrchol, tam vypukne vojna, aby sa uvoľnilo napätie, ktoré už nebolo možno dlhšie znášať.

Čím viac vnikáme do života a skutkov ľudí v spoločnosti, tým lepšie chápeme smysel evanjelia a utrpenia Kristovho. Lebo Ukrižovaný nie je len rozlúštením všetkých osobných otázok životných, ale je tiež jediným základom ľudskej spoločnosti. Len ten, koho Kristus urobil pokojným a pokorným, koho Kristus poučil o pravom živote a pravej slobode, je schopný žiť priateľsky s inými. Neočistené, prirodzené ja, ktoré sa chce vyžiť v ľudskej spoločnosti a nie v Bohu, vyvolá len vojnu a končí v otravných plynoch. A naše časy žijú len v posledných dôsledkoch toho. Len čítaj o týchto skutočnostiach závery a napomenutia v Listoch svätého Pavla a poznáš, ako sám apoštol v prvých kresťanských obciach musel sa o to usilovať, aby krotil rušivú a rozkladnú činnosť ctižiadosti kresťanov. On celkom konkrétne nám ukázal, čo znamená prirodzený stav človeka a čo je kresťanstvo. A koľko disciplíny, sebazáporu a bedlivosti je na čim, aby človek vždy znova nerozlučoval, čo Boh chce spojiť.

Ako často je ťažko udržať pokoj medzi dvoma švagrinami, ktoré bývajú v tom istom dome, ktoré sú síce kresťankami, ale nechápu, čo znamená mať ohľad na záujmy druhého. Ako ťažko je zostať kresťanom a uplatňovať poriadok, zachovávať hranice voči povahám, ktoré trpia nadbytočnou vôľou a citmi, a nechcú chápať, že kresťanstvo nežiada len krotenie démonov, ale rovnako tiež poslušnosť anjelov.

Niet nádeje, že by sporné veci medzi národmi mohli byť spravodlivo riešené, dokiaľ sa neprejavi v dennom spoluzití viac zásad náboženských a viac dobrej vôle, aby protivy boli odstránené. Pokoj zaiste nie je najvyššie dobro. Byť v shode s pravdou je dôležitejšie, ako žiť v shode s ľuďmi. A zrejme prerušenie stykov a odlúčenie je často správnejšie, ako kompromisné priateľstvo a urovnávanie. Ale tým dôležitejšia je predovšetkým veľká disciplinovanosť a metóda drobných dobrých slov, vmyslenie sa do cudzej duše, zhovievavosť oproti ľudským obmedzenostiam. Slovom všetko, čo na nás účinkuje blahodarne, čo nás utišuje a uspokojuje, od čoho sa my

sami radi dišpenzujeme, keď ide o to, aby sme rázne prejavili svoju energiu.

Fr. W. Foerster; preložil V. Košík.

LITERATÚRA.

Dr. JOSEPH LORTZ: Die Reformation in Deutschland, druhé vydanie. Verlag Herder, Freiburg im B. 1941. Erster Band: Voraussetzungen. Aufbruch. Erste Entscheidung, 5 obrazov, str. 450. Zweiter Band: Ausbau der Fronten. Unionsversuche. Ergebnis, 6 obrazov, str. 352. Obidva sväzky spolu broš. RM 19, v plátne viaz. RM 25. — Historickí kritici nemeckí jednohlasne vyznali, že práca Döllingera, Janssena, Denifleho a Grisara o Lutherovi a o nemeckej reformácii korunuje moderné dvojsväzkové dielo profesora Lortza. Shromaždil v ňom historicko-teologické výskumy o nemeckej reformácii z posledných štyridsiatich rokov a na historickom podklade ukázal, v čom vlastne spočíva nemecká reformácia. Práve tu boli nejasnosti, preto aj literatúra o nemeckej reformácii od čias Lutherových je veľmi obsiahla, hoci vieme, že medzi autormi mnohé otázky ostaly nejasné alebo nevysvetlené. Lortzovo dielo nesie všetky známky historickej objektivity a jasnosti, ktorú vyžadujeme od historika, najmä od historika cirkevných dejín. Lortz sa dotkol podstaty „nemeckej“ reformácie, vylíčil súčinnosť mnohých nemeckých činiteľov v rámci cirkevnom a poukázal na dejinný vývoj reformácie, čo má nesmierny význam, keď chceme objektívne shodnotiť osobnosť Luthera a sám fakt reformácie. Autor rozriešil mnohé spleť problémy, ktoré časom vznikly v historických bádaniach o reformácii, a to sa mu podarilo len preto, že načrel do všetkých pôvodných prameňov a každý problém riešil nie osve, lež v dejinnej súvislosti so všetkými činiteľmi, ktorí ho vyvolali, takže prišiel na koreň každej otázky a mohol urobiť závery naozaj historické. Prítom z celého diela čitateľ vycíti lásku autora k Cirkvi Kristovej a k nadprirodzenému zjaveniu, a to i vtedy, keď opisuje cirkevný život v časech reformácie. Dielo prof. Lortza po tejto stránke je naozaj syntézou nemeckých dejín 15. a 16. storočia, na ktorú nemeckí katolíci môžu byť hrdí. Stručný prehľad jednotlivých hláv obidvoch sväzkov nás presvedčí o svedomitosti, s akou je spracované monumentálne dielo prof. Lortza.

Prvý sväzok: Príčiny reformácie, klerikalizmus, pápežstvo, národná cirkev, politické hnutie v Nemecku a reformácia, náboženský život v Nemecku na

začiatku reformácie, nemecký humanizmus, návrat ku scholastike, náboženské bludy pred reformáciou, duchovný proletariát, náboženstvo a mravnosť, Erasmus a kresťanstvo, pápežstvo a Erasmus. Reformácia v Nemecku. Mladý Luther, jeho postoj ku katolicizmu, začiatky luteranizmu, náboženská politika, veľký deň vo Wormse, prvenstvo náboženských otázok, Luther ako duchovný vođa nového hnutia, reforma kláštorov, Luther v súkromnom živote a jeho filozoficko-náboženský postoj k Cirkvi.

Druhý sväzok: Nové politické a cirkevno-politické smery. Politika ako ústredný problém reformácie, zásah svetských mocnárov do náboženského hnutia, duchovný a náboženský vývoj u Luthera, Luther egoista, politické a nábožensko-politické princípy reformácie, formulovanie protestantského náboženského hnutia, humanizmus sa stáva luteranizmom, manželstvá kňazov a prijímanie z kalicha. Katolícky život. Jednota katolicizmu, katolícke reformačné snahy, katolícka reforma v Nemecku, katolícki biskupi a katolícka reforma, antiklerikalizmus, postoj kňazov a laikov k Cirkvi, nový katolícky život, pápežská kúria, pápež Pavol III., kartuziáni, jezuiti, Peter Kanizius, katol. kontroverzná teológia, ústne podanie a Písmo sväté, organizovanie všetkých sil, všeobecný snem, pápežský primát, pápežská kúria a pápežské snemy, postoj protestantov ku cirkevnej organizácii. Katolícke teologické riešenie. Politicko-vojenské riešenie, vonkajšia a vnútorná politika, osobnosť Karola V. a reformácia.

Pravda, tieto nadpisy niektorých hláv nemôžu nám podať obsah celého diela, len jeho štúdium vás presvedčí, že tu nejde len o číre líčenie historických faktov, lež skôr o riešenie náboženskej problematiky, náboženskej vôle ľudí, čo prežívali nemeckú reformáciu. To potvrdzujú aj nekatolícki kritici, ktorí tiež prisúdili dielu historickú objektivitu a jedinečnosť v posudzovaní všetkých príčin nemeckej reformácie. Autor nič nezmenšuje, tobôž nič nezatajuje, preto s úžitkom preštudujú si dielo naši kňazi aj laickí inteligenti, lebo historická pravda posilní ich vieru a presvedčí ich o nepremožiteľnosti večnej pravdy, ktorú učí Cirkev rímskokatolícka. Herderovmu nakladateľstvu patrí vďaka za to, že druhým vydaním dvojsväzkového diela Dr. Lortza dokumentuje i dnešnému pružnosť, živosť a plnosť nemeckého katolicizmu, ktorý sa vedel vyrovať so všetkými časovými otázkami. Touto knihou postavili Nemci náboženskú reformáciu do pravého svetla, a našou túžbou je, aby toto svetlo zažiarilo aj v katolíckych slovenských dušiach. — im.

Zodpovednosť ženy v rodinnom živote.

Pre ženu domácnosť je hlavným pôsobiskom. Svoju prácu koná v domácnosti. Pomaly pretvára celý byt, i ten najchudobnejší, na príjemné a pokojné miesto spolunažívania. Byt si nepreplňa studeným hotelovým nábytkom; jej sluzobníctvo nie je bez osobného vzťahu k domácim. Kusy nábytku opradené sú rodinnými spomienkami, do stien príbytku vryly sa príhody spoločného života, vkus, náhľady, spoločné radosti a trápenia. Na všetkom zostaly stopy a znaky, niekedy aj viditeľné, inokedy neviditeľné, ktoré časom utvoria zvláštny svojráz domácnosti. Jej dušou je zručná ruka ženy, ktorá robí priateľlivým každý kútik domáceho príbytku. Starostlivosťou, smyslom pre poriadok a čistotu udržuje všetko vždy v takom stave, aby všetko hocikedy slúžilo svojmu cieľu: jedlo posilňuje po namáhavej práci a posteľ poskytuje dobrý odpočinok. Žene dal Boh prednostný dar pred mužom, smysel pre milé a príjemné, ktorým aj najjednoduchšie veci stávajú sa pôvabnými a milými. Je to preto, lebo je stvorená mužovi na podporu pre utvorenie rodiny. Je určená, aby v domácnosti svojho muža šírila okolo seba vznešenosť a sladkosť. Tým sa dosahuje shoda v živote dvoch ľudí. Ich život sa stane plodným a bude prevíťať a utešene sa rozvíjať.

A keď Boh vo svojej добрote udelí manželke hodnosť matky, plač novonarodeného dieťaťa nevyruší ani nezničí šťastie rodiny, ale ho zväčší a pozdvihne do božských výšin, kde bývajú boží anjeli a odkiaľ vychádza lúč života, prekonávajúceho prirodzenosť a pretvárajúceho ľudských synov na synov božích. V tom spočíva svätosť rodinného života. V tom spočíva záchrana vydatej ženy. Svätý apoštol Pavol vyhlásil, že žena sa spasí, keď splní poslanie matky, len nech ostane vo viere, v láske a v skromnej svätosti (1 Tim. 2, 15). Teraz chápate, že „nábožnosť je užitočná na všetko, lebo má prísľúbený prítomný aj budúci život“ (1 Tim. 4, 8). Nábožnosť podľa slov svätého Ambróza je základom všetkých ctností. Kolíska posväcuje matku rodiny. A viacero kolísk ju posväcuje ešte viac pred mužom, deťmi, Cirkvou a vlastou. Hlúpe, nevedomé a nešťastné matky, ktoré sa zarmucujú, ak sa nové dieťa vinie k ich hrudi. Žiaľ z božieho požehnania, ktorým Boh obsýpa a obdarúva matku, je nepriateľom rodin. šťastia. Hrdinské materstvo je pýchou a slávou kresťanskej ženy. Jej opustenosť a osamotenosť vo vlastnom dome, bez radosti dieťaťa, mení sa v modlitbu a vzývanie neba. Jej slzy sú podobné náreku Anny, ktorá pri kostolnej bráne prosila Boha, aby jej požehnal Samuela. - P i u s XII.